

THỜI CỦ CỦHN NOHNG FẠN SLIHNG

Phong-Tục Tập-Quán
của Người Nùng Phạn Slinh

Culture and Folklore
of the Nung Fan Slihng

Summer Institute of Linguistics

1976

Introduction

The Nung Fan Slihng people are located on the Chinese border of North Vietnam in the Lang Son and Bac Giang provinces. There are also several thousand in South Vietnam in Tuyen Duc, Long Khanh and Bien Hoa provinces. They number approximately 100,000. (Cf. Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia, Frank M. Lebar, Gerald C. Hickey, John K. Musgrave (1964), p.236-238.) For other references on Nung Fan Slihng see:

Freiberger, Nancy. 'A phonemic description of Nong (Nung).' TeReo 7:15-22 (1964); repub. in Thomas, ed., 'Papers on four Vietnamese languages', Auckland, Linguistic Society of New Zealand. (1966), p.15-22
_____. 'Clause and sentence in Nung.' (Unpublished M.A. thesis. State U. of New York in Buffalo) (1970)

_____ and Vy thi Bé. 'Séc mạnh
slú Nohng Fạn Slihng;' Ngữ-
Vựng Nùng Phạn Slinh; Nung
Fan Slihng Vocabulary. xx,
354 p. (in preparation)

Saul, Janice. 'Classifiers in
Nung.' Lingua 13: 278-90
(1965)

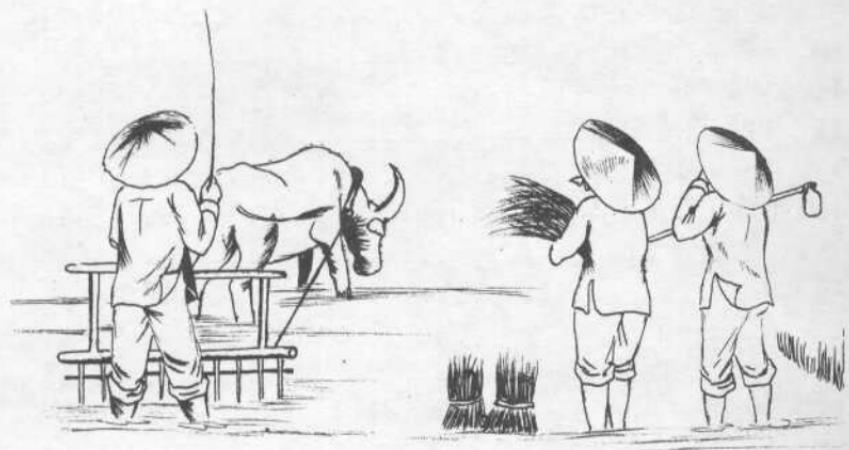
_____ and Vy thi Bé. 'Bai tộc
càng Nohng (Fạn Slihng);'
Bài học tiếng Nùng (Phạn
Slinh): Nung language lessons.
Saigon. Bộ Giáo-đục (Dept.
of Ed.) (1974), viii, 38 p.

Mahn Lô Cháng Séc

Bài

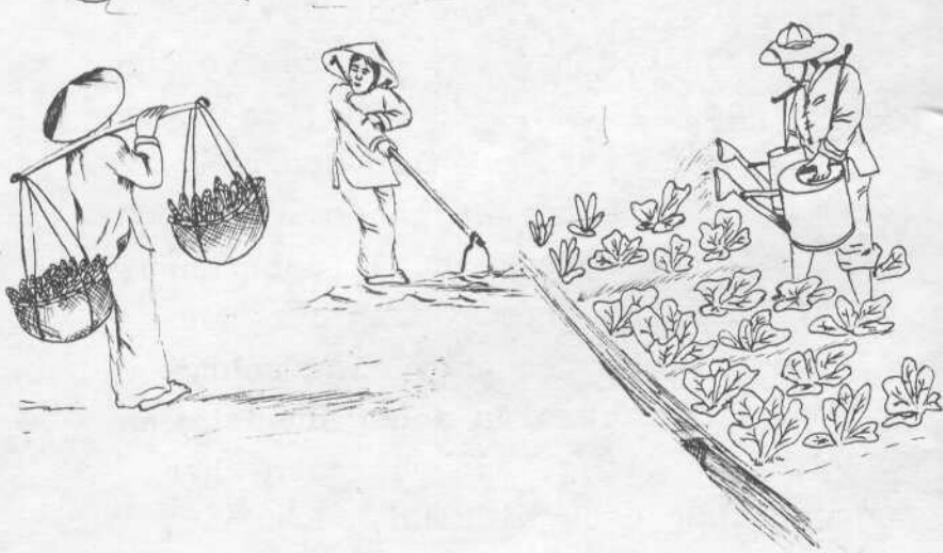
Pán

1.	Cuhn Nohng Heht Kihm Cá Pi Pehn Nay..	6-8
2.	Ahn Thoi Cuhn Nohng Kihm Nen.....	9-10
3.	Fuhng Hohn.....	11-12
4.	Heht Hohn (Têu sli)	13-15
5.	Cô Tôn Nihng.....	16
6.	Tú Ngu Say Óhng Cuhn.....	17
7.	Dụ Tihang Fá Mi Slón Mắc.....	18-19
8.	Luhc Bao, Luhc Sláo.....	20-21
9.	Nahm Thòm Tí.....	22-23
10.	Nahm Thòm Tí (Têu sli)	24
11.	Kha Mu Slieu.....	25-26
12.	Slieu Nu.....	27-29
13.	Thay Vai.....	30-32
14.	Óhng Cuhn Áu Mệ Slú.....	33-34
15.	Cô Tôn Nihng.....	35
16.	Heht Lahc.....	36-38
17.	Óhng Cuhn, Tú Vai Sáu Tú Slú.....	39-41
18.	Ké Vu Thien Sêu.....	42-44
19.	Sở Đẹp Áhn Sihng (Têu sli)	45
20.	Ai Tô Đẹp (Têu sli)	46-47
21.	Têu Sli Sli.....	48-50
22.	Tau Béhn (Têu sli)	51-53
23.	Tú Cá Sáu Tú Nohc Duhng.....	54-57
24.	Óhng Cuhn Kihm Tại Lái.....	58-62
25.	Cô Tôn Nihng.....	63
26.	Pay Heht Khói.....	64-69
27.	Vahng Luhc Sléhn Bà.....	70-74
28.	Cô Tôn Nihng.....	75
	Bài Dịch Ra Tiếng Việt.....	76-105

Cuhn Nohng Héht Kíhn Cả Pí Pehn Nay

Bón Chéng, kíhn nen cay số hay.
Cay slihp dù sòn hạy. Sòn lěo dù ca
cóhm. Lěo chihng thẩy khùhn. Mi cuhn
dù dì héht hạy sáhm dì dố sôhng slôn.
Mi fahn nûhng héht hạy thẩy sòng, lěo
bô mi táhc lộ héht, dù dù đái. Thủhng
bón slám, sli fã phohn chihng cháy hạy.
Cháy lěo tẹo bái. Dì bái hạy dì lohng
chà. Lěo bón ngõ, lohc chà dày sli
slihp vahn tẹo phủ na, bọp na tẹo đáhm
na. Đáhm na sòng, bón lohc, chéht tẹo
dố thụ, khàu tẩy. Dố lěo tẹo cháy
chém. Lěo tẹo bái hạy chém. Lěo bón
pết, càu tẹo cohn khàu, dì cohn khàu,
dì dố mahn hạy chém. Sòng lěo bón
slihp, bón éht tẹo cháy slôn sôhng.
Mi óhng mi héht slôn sôhng dù đáhm na
chém. Bón slihp, bón éht cohn khàu
sòng chihng héht si kíhn. Bón éht,
bón lạp páy tó fuhn.

Ahn Thòi Cuhn Nohng Kíhn Nen

Nen bón Chéng (vahn 1-15), héht khàu tòhm, khà cảy kíhn.

Nen bón slám (vahn 3) héht khàu chè lái mau, khà cảy.

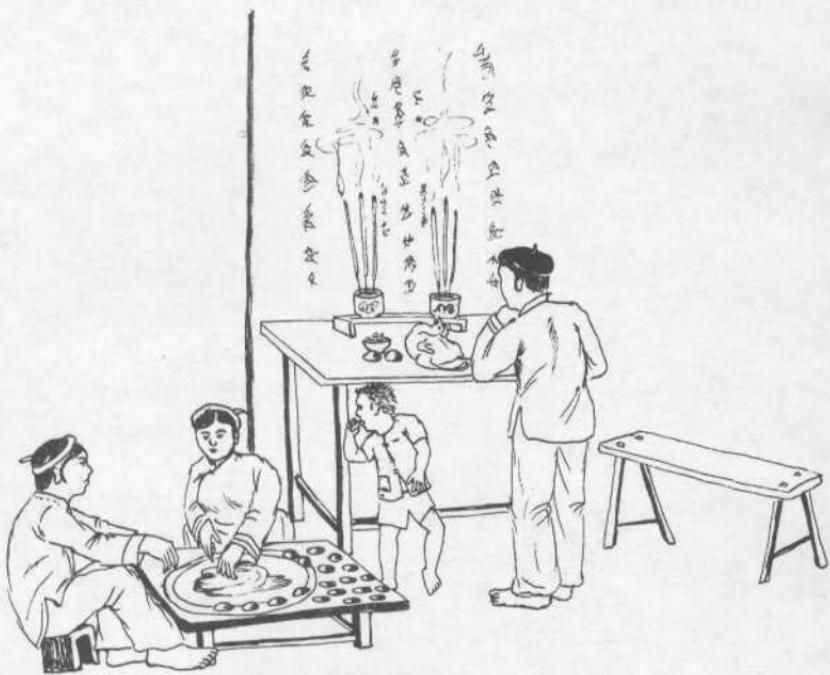
Nen bón ngõ (vahn 5) héht dốt, khà cảy péht.

Nen bón lohc (vahn 6) héht khàu páo, khà cảy kíhn.

Nen bón chéht (vahn 14-15) héht si tài, khà péht.

Nen bón pét (vahn 15) khà péht, khà cảy, kíhn pihng.

Bón slihp, bón éht cohn khàu sòng chihng héht si táhm, sahm khà cảy, khà péht kíhn. Nay héht kíhn fuhng tóhng, mi sự kíhn nen.

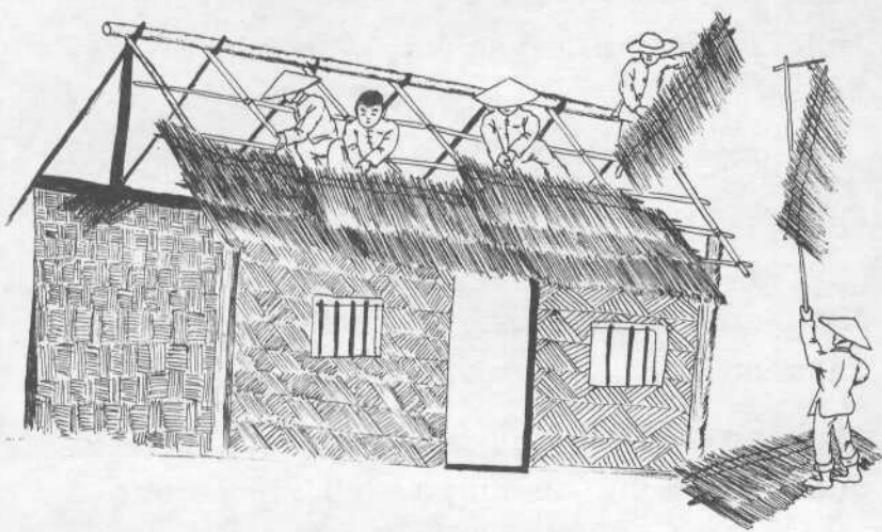

Fuhng Hón

Mụ ni mi mạhn cùhn hau mi hǔ áu
ca-lahng ma fuhng, chihng áu phài ma
fuhng hòn. Léo mi dạ mệ mài nǚhng,
bô mi pô, pô thai dả. Mührn khong lõ.
Mührn páy cáht ha ma fuhng. Léo thủhng
lúhc fã phohn lohng ma, áhn hòn mệ mài
té mi hụ.

Léo mạhn hòn hâu dù áu phài ma
fuhng, fã phohn lohng ma hụ, mi dù đày.
Léo mạhn hòn fuhng phài té chihng páy
chêu áhn hòn mệ mài té, mührn fuhng ha,
chêu hụ mi. Léo mi hahn hụ lõ.

Léo bạt ni ma, mạhn hòn fuhng
phài té, mührn chihng tõ thí páy cáht
ha, ma fuhng ha. Chihng mi fuhng
phài, vã phài mi fuhng đày hòn.

Hέht Hօn (Têu sli)

Hօn pօ Slihng, hօn mē Slihng.

Vahn vahn səo tị túhc thóm thiéhng.

Vahn vahn səo tị túhc thóm thóp.

Áu slóng maht pèn ma táhm sihng.

Táhm vahn tại éht khúhn cay kháu.

Táhm vahn tại nhí khúhn cay cúhn.

Táhm vahn tại slám khúhn cay các.

Táhm vahn tại sli khúhn mõn tihng.

Náh púhc kíhn ngai páy táhng sóng.

Páy táhng pօ sóng nú na mihng.

Pօ sóng na mihng ma dù háhn.

Khàu náhm túhng nhu hú múhn kíhn.

Khàu náhm túhng nhu hú múhn nháhm.

Cáhm phụ ti khán páy lohng lehn.

Lehn lóng, lohng hehn bô lộn sá.

Dáhp thehm téo vá pօ cáhm lehn.

Nhoi hỏi thả cái tô soi chéu.

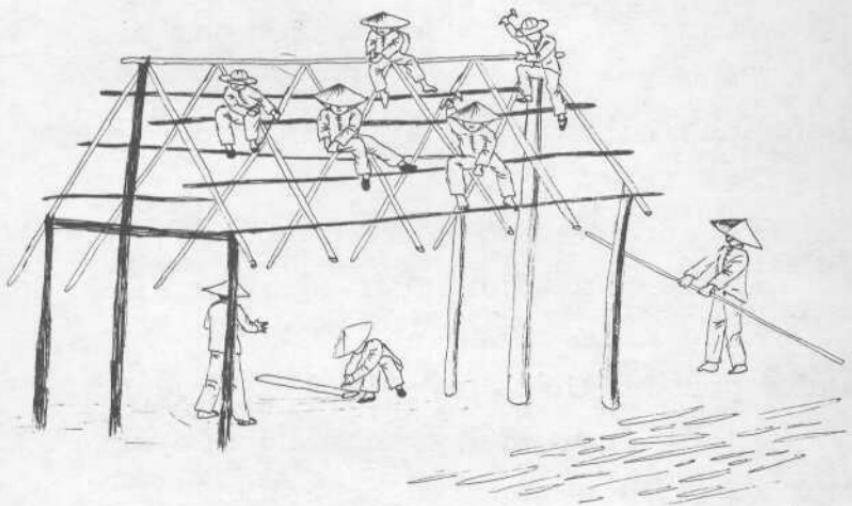
Da hú lehn lóng lǎo lohng hehn.

Sliu hօn páy áu mãy chóng vác.

Cáp chí páy áu mãy thép lihng.

Cáp chí páy áu mãy lihng thép.

Cọi cả véng têu túhc thóm thiéhng.

Cây sléng pháo hòn túhc slê slát.

Lợt mūhn ti hị túhc lohng thihn.

Lợt mūhn ti hị túhc lohng sla.

Têu slíu nāhm láhng dáhp dóm khùhn.

Têu slíu tői nà dáhp dóm íhng.

Têu lồng nāhm láhng sáp pác mā.

Têu lồng tői nà sáp mū lihng.

Têu lồng tői nà sáp pihc dēn.

Thả se páy chieu sī ca béhn.

Pôn tong páy áu nāhm slám slihng.

Sláy fū nhị fu áu khùhn tihng.

Sláy fū nhị fu áu khùhn tecd.

Tecd thǔhng slíhp hà cọi sē lehn.

Páy sìhng sáhn-cá ma kíhn lìu.

Sáhn-cá bàhn phao tàh tú thihn.

Sáhn-cá bàhn phao tàh tú vẹn.

Pé lē cò slàu hoi slóng hehn.

Pé lē cò slàu hoi slóng bòng.

Chǐhng mi sóhng sòng ca-lãi hổ.

Tú Ngu Say Óhng Cuhn

Mụ ni dụ tihng fā nǐ hā sỏi óhng
cuhn nūhng lohng ma hā óhng cuhn hau
dụ tàh tị-dạ này vạ: "Cuhn kê, dụ
cuhn lọc, ngu kê, dụ ngu đọc."

Lẽo óhng té lohng ma càng nhau hā
mi đúhng. Muhn vạ: "Cuhn kê, dụ
cuhn đọc, ngu kê, dụ ngu lọc."

Lẽo sihn-này óhng cuhn hau kê,
dụ thai. Tú ngu kê, muhn lọc chạp,
muhn tẹo đéo. Muhn mi thai.

Muhn vạ: "Mắc này mắc cähm. Hau tẹo
áu ma kíhn." Léo áhn mắc té ca cháng
sóng hô nĩ.

Sihm-này áhn sóng hô chihng mi áhn
mắc cái tành hô.

Léo mähn cühn tihng fã muhn sói
mähn cühn té lohng ma, lohng tành tị-dạ
này ma héht kíhn. Mi đày dù tihng té.

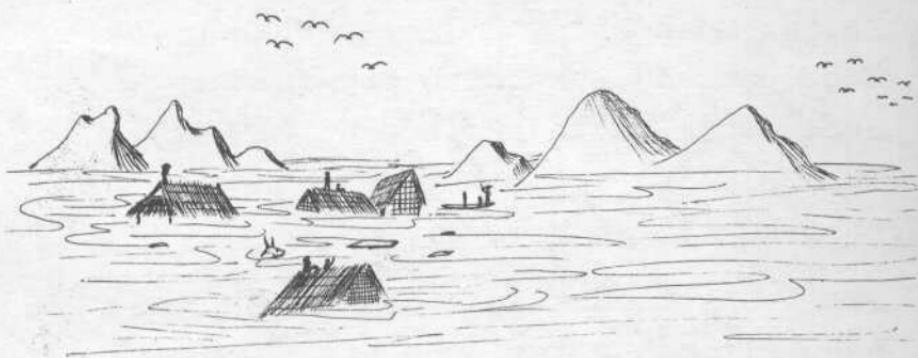
Lụhc Bạo, Lụhc Sláo

Mụ ni mi kѣ nǚhng mi sli vahng lụhc bạo, mi sli tú lụhc sláo. Lěo bón éht, lạp ham lái. Kѣ té páy túhc pá lohng tạ páy. Túhc pá đúhm nãhm. Ham lái, ca thải lõ. Khùhn hehn tê ma, mi ma hòn dày dả. Lěo chihng veo lụhc bạo sáu lụhc sláo páy thám ma hòn. Thám ma thủhng hòn dụ sli mệ lụhc sláo áu sli phohn fa mohc páy húhm kѣ té, mi hoi.

Lěo sli cuhn lụhc bạo áu fuhn ma cóhm sli cóhng fay dụ hehn kѣ té. Kѣ té hoi ma đếu lěo chihng vạ: "Lụhc bạo kỉ, lụhc sláo mi kỉ."

Sihn-này chihng vạ, lụhc bạo kỉ, lěo lụhc sláo mi kỉ. Lụhc sláo khái páy áu pô, mi dày dụ hòn. Lụhc bạo dày dụ hòn. Sihn-này héht pehn té.

Lěo.

Năhm Thòm Ti

Mi vahn nǚhng fā phóhn lohng ma lái, năhm thòm tị, thòm pô. Mạhn cùhn, mạhn tú củ thải lěo. Nhahng lồm pị nōng khàu cháng áhn pu pay, mi thải. Năhm khùhn thủhng hah, say áhn pu khùhn thủhng té. Thủhng lúhc năhm lohng. Lěo chíhng ọc ma dù héht kíhn.

Mi vahng pị bạo nǚhng mi cháhc áu cùhn hah ma héht mệ đày. Tú nōng á sảhm mi cháhc áu cùhn hah ma héht pô đày. Lěo mi kě thěn sléng nǚhng ma hǎ vạ: "Áu hông khạ pị bạo ma, pạt khùhn tihng pắc tú mǔhng pay. Lěo hǔhng vahn chíhng lam đáng."

Tú nōng á té chíhng héht pehn té. Lěo lam đáng, chíhng sléng ọc ma đày mạhn cùhn hau. Fahn nǚhng pehn cùhn Kéo, fahn nǚhng pehn cùhn Nohng, fahn nǚhng pehn cùhn Ngai, v.v...
Lěo dả.

Nă̄hm Thòm Ti (Têu slī)

Mū ni sléng ma, cò cháhn cái.

Să̄u náh tǔhn ma páy slahc slù.

Lé hahn fahn pu khùhn pô slai.

Lé hahn fahn pu khùhn hehn tạ.

Slám náh páy chéu khùhn báh cai.

Mi vahn phóhn tóhc nă̄hm thòm ti.

Nhahng lõm pì nõng khàu pu lai.

Pô hah slúhng slúhng khùhn pay
chéu.

Chéu hahn đúhc mō cáhp đúhc vai.

Đúhc mō, đúhc vai mūhn dù slàu.

Đúhc cùhn phợc sléc slđ hụhng hải.

Đúhc cùhn phợc sléc slđ hải hụhng.

Páy nhéhp áu ma khàu cồn sai.

Páy nhéhp áu ma khàu cồn tẩy.

Chéu slú vahn đáy ti héht chái.

Chéu slú vahn đáy héht chái chéu.

Héht chái slám nen khùhn thển tai.

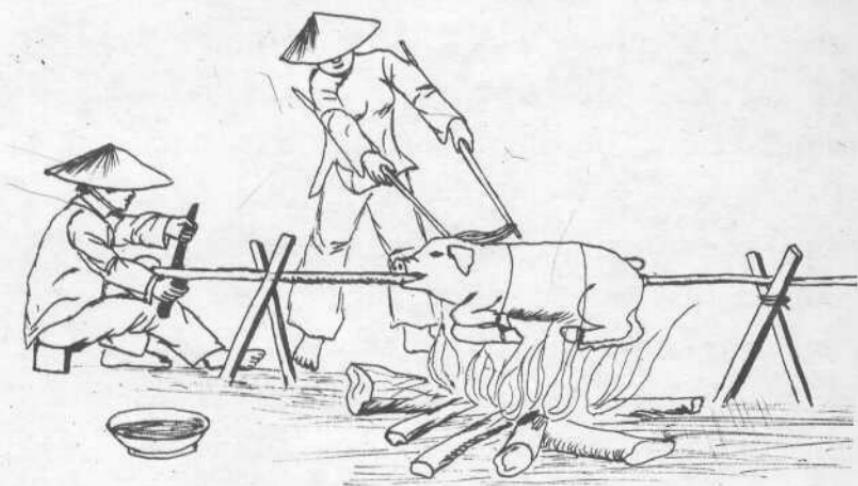
Héht chái slám nen khùhn thển tẩy.

Thển nû duhng đày bô mi hđ.

Lẽo dả.

Khà Mú Sléu

Tau-sli kì cùhn cahp tú mú ma.
 Léo kì cùhn cáhm khả lúhc óhng núhng
 cáhm mạc pã slém ma teng khàu áhn hô
 sao pay chihng thǎi. Léo tecd lohng
 mäht pèhn pay, hay tì hah sihng, áu
 nähm cáht ma hì. Léo áu nähm foht
 khàu áhn hu sa pay, chihng cháhm lohng
 tú mú khà té. Léo áu mạc pã ma pao
 mähn khoohn ọc leo, chihng böt töng muhn.
 Áu mähn slay, mähn táhp, mähn puht ọc
 ma, héht sihng, chihng áu lohng hec pay
 töhm. Tú mú té slao sihng leo dù áu
 têu mây ma són khàu cháng pay, áu têu
 phoc ma nhehp áhn töng khàu. Léo
 chihng hom tái fay lóng. Mühn sáhm áu
 mähn mây cộn ma sohp khàu táo leo
 chihng tóc slóng cọc mây tó kẹo dù hehn
 fay. Lúhc fay bóhng hohng lái dù taht
 tú mú té lohng áhn cọc mây té. Léo
 óhng cùhn dù náhng pahn mãi thuňng lúhc
 hah tú mú ọc lao slúhc, chihng đày áu
 mú té ma thàhm kíhn.

Sléu Nú

Mụ ni mi pô mệ, mi slóng tú lúhc
sláo páy áu pô. Tú tại éht páy áu
chùhng tú pô hơñ mi. Tú tại nhị páy áu
chùhng hơñ khò. Tú pô khò, bô mi táhc
lộ.

Léo thûhng vahn ma kíhn khåhn kê
tả. Léo vahng khòi tại éht dù sléu tú
mú. Vahng khòi tại nhị dù khò, bô mi
táhc lộ, dù sléu tú nú. Áu tú nú ma
sléu. Léo ma, thåm ma kíhn khåhn kê
tả. Thåm ma thûhng chång thåhn, tếc
slóng tú dù té.

Léo vahng khòi tại éht sôi páy lêu.
Vahng khòi tại nhị mûhn tẹo may áu tú
nú khàu tị tú mú ma tếc. Léo thûhng
lúhc hẫu veo vạ thåm mú khàu hơñ ma ca
thåhm. Léo mûhn ọc ma, mûhn thåm áu
tú mú pì khòi khàu hơñ pay.

Léo pì khòi páy lêu ma, tẹo thåm áu
tú nú mûhn. Léo khàu hơñ pay, khây ọc
ma, mi sự tú mú. Léo pì khòi mûhn

dạc-đú, mūhn vạ: "Hau sléu tú mū lóc.
Pehn hū téo pehn tú nū pehn này?"
Mūhn sléu mū, áu māhn chì ma páo khàu
pay, lēo khẩy ọc ma hǎhn tú nū. Lēo
vahng pi khẩi ní mđ, mi kíhn ngai.

Lēo kě tả mūhn páy nem thảng veo,
veo lái. Vahng té chihng ní páy lái.
Mūhn láo vạ ca hōhn mūhn. Lēo veo,
mūhn ní páy khọi. Kě tả chihng ma hòn,
ma hòn kíhn ngại sòng.

Lēo vahng khẩi tại nhị mūhn nhau
kě tả, dä tǎi vạ: "Pi khẩi nhahng dù
pô bồng té nǐ. Mūhn sahng mđ đđ. Áu
nǚ, áu khàu chě páy slóhng mūhn."

Lēo kě tả, dä tǎi chihng áu nǚ hù
mūhn, khàu chě uhm hù mūhn lam nūhng.

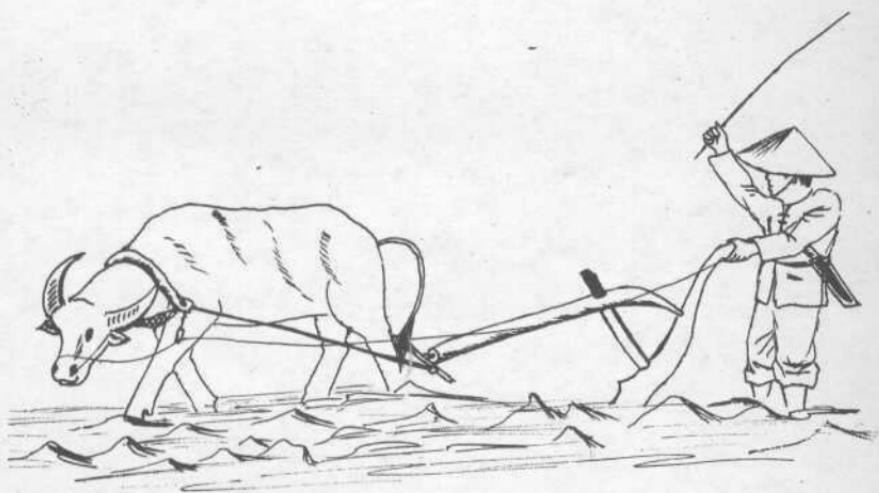
Mūhn chihng thùi pay, páy thühng
pô bồng té. Mūhn áu slóng áhn tu ma
thòhm lohng áhn thủ khäu pay. Lēo mūhn
non tảng mái, mūhn chihng kíhn. Kíhn
lēo.

Māhn hǎu dù bồng hòn này chieu ca
páy hǎhn mūhn, vạ: "Né, slóng vahng

khởi đáng-sli kíhn ngai bòng té."

Teo-vạ mi sự, mūhn nhau pehn té
thỗi. Lẽo kíhn ngai sông, lẽo mūhn
bén áu māhn nǚ mūhn tếc dụ té, mūhn
áu mđ hù mē luhc mūhn.

Lẽo.

Thay Vai

Mụ ni dụ áhn bàn ni mi áhn mect
nāhm nūhng. Məhn cūhn mūhn chāhc ni,
páy tao lohng pay, nāhm láy օc ma, dụ
hēht na đày kíhn lõ. Lēo məhn cūhn
chihng páy tao lohng pay, nāhm khùhn
ma, hēht pehn na dả. Bō mi khàu đáhm.
Mi kĕ nūhng nū fă lohng ma, áu khàu
lohng ma hù, hă vạ: "Cūhn páy vn
khàu cn, dụ đày kíhn."

Lēo tú vai mūhn đày-ngihn, mūhn
cháhc, mūhn chihng áu fahn hohc páy
vn, sōi pô pay. Lēo cūhn hau páy
nem vn, mi lohp tú vai.

Lēo cō mac cá hă vạ: "Bọng khàu
áhn cōng kihng tú vai pay." Téo-vạ
thay mi đày, tú vai slàng lái, mi chĩu.

Lēo cō chòi hă vạ: "Bọng khàu
đáhng pay, tú vai chihng chĩu." Lēo
bọng pehn té, chihng áu ma thay na,
chihng đáhm khàu lohng pay, chihng đày
kíhn.

Léo óhng cuhn hau sihn-này chihng
áu tú vai ma thảy. Léo sihn-này tú
vai ngét cóhc chòi lái. Bạt hahn mūhn
chihng sahc cóhc chòi táhc ngáy.

Óhng Cuhn Áu Mệ Slú

Mụ ni mi pô mệ cuhn. Léo tú slú ma thủ tú mệ muhn páy kíhn. Thủ khàu áhn đihng nühng pay chihng kíhn.

Léo tú pô muhn páy hah ma, mi hahn tú mệ muhn dù hòn. Léo tú pô muhn chihng páy sihm, sihm páy hahn dù cháng áhn đihng ni. Tú slú kíhn tú mệ muhn léo dả. Léo tú slú kíhn jhm, léo muhn non đáhc. Léo óhng cuhn té chihng khàu pay kè áu hông slù tú slú. Tú slú non đáhc lái, muhn mi cháhc. Kè té kè áu hông slù ma.

Léo tú slú mệ tẹo pehn óhng cuhn. Léo kè té chihng áu ma hòn héht mệ. Đày slám pí mi slóng tú luhc.

Léo hǔhng vahn tú mệ slú té muhn vạ: "Hǔhng lái mi đày kíhn nǚ dả, nhạt lái." Muhn đồi tú pô: "Áu hông slù ma cáu luhng. Cáu ca páy thủ mü ma kíhn." Léo tú pô muhn áu hông slù ma hù. Tú mệ muhn luhng khàu pay,

téo pehn tú slú. Léo mührn chihng páy
váhc đày tú nú nǚhng ma kíhn tú mü té.
Léo mệ slú té kíhn sǒng chihng ní
khǚhn đòng pay, mi áu kĕ té dả.

Léo kĕ té chihng lahc khàu cháng
áhn đihng té páy, dồ khàu tành áhn
chống té páy dù.

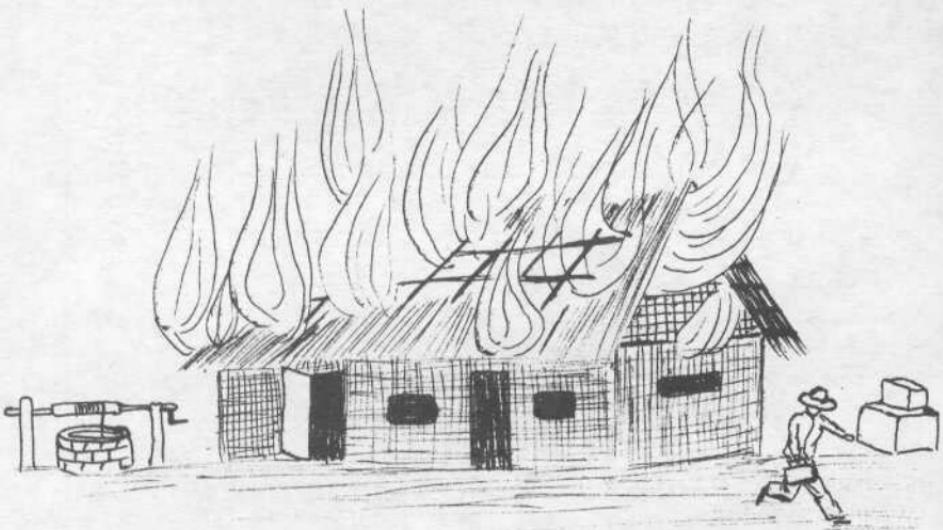

Cò Tôn Nihng

1. Tú lahng bô mi đúhc, mi đáng, cǎ nãhm pay phang phang?
2. Tihng dì ton, tành dì ton, lụhc đéhc kè slù tñhng mon mon. Ca-lahng?
3. Khả tọc páy lahng lahng. Slám khả páy mi đày. Ca-lahng?
4. Fay mày tihng pô, nãhm còhm tành hõ. Ca-lahng?

Vam Dáhng

1. Tú píhng.
2. Áhn mụ, mụ mạhn khàu lọc náhng lót ợc ma.
3. Càng mđ áhn chòng say áhn kēng.
Áhn chòng páy hah, hẫu cáhm páy.
Áhn kēng cù dù pả tọc, hẫu chù mõi.
4. Cùhn kihn đén kéo, té m fay dù tihng lěo nãhm dù cháng tohng nãhm bồng tành foht.

Héht Lahc

Mu ni mi slóng óhng cuhn. Óhng
nuhng cháhc sén kì mau nuhng. Óhng
nuhng cháhc pác kì mau nuhng. Muhn tō
hā páy héht lahc hǎu. Léo mi hahm
nuhng páy héht lahc. Muhn cháng déng
du pác hu nǐ. Léo vahng cháhc sén kì
mau du noc. Léo vahng cháhc pác kì
mau té, muhn khàu cháng hòn pay héht
lahc.

Léo mahn cuhn hòn hǎu cháhc, hǎu
non sahng đáhc, chihng cháhc khàu pay
héht lahc. Hǎu tuhn ma cahp đày thủ
vahng té. Léo hǎu chihng áu ma phúhc
vahng té khàu, chihng túhc lohng sạc
pay, chihng têu khuhn tihng hòn pay.

Léo vahng hóng, ti-vạ du noc hòn,
vahng cháhc sén kì mau té, muhn páy
cóhm fay hòn hǎu, cóhm áhn hòn du chàh
té, leo fay may hòn.

Léo mahn hǎu veo vạ: "Fay may hòn
lõ." Vạ té. Léo cuhn áhn hòn hǎu héht

lahc té mūhn páy tō sōi hōn māy té
đáhp fay.

Lēo vahng chāhc sēn kì mau té mūhn
khàu hōn pay kè áu vahng té ọc ma.
Lēo mūhn tēo phūhc cāh kē nū hōn té
khàu, tēo tūhc lohng sāc pay, tēo tēu
khūhn pay.

Thǔhng lúhc māhn lühc bao mūhn nū
hōn té páy sōi hōu đáhp fay hōn ma.
Lēo mūhn áu māy ma hōhn óhng cūhn té.
Mūhn mi khāy sāc chēu, lēo mi hū cūhn
té dù kē thàu mūhn.

Lēo kē té mūhn veo vā: "Pô lôc,
pô lôc."

Māhn lühc bao mūhn vā: "Héht
lahc pô tōc dē, kì lái pô ð." Hōhn
thái chíhng áu lohng ma khāy ọc ma,
hāhn kē thàu mūhn thōi. Mi sū vahng
cūhn héht lahc.

Lēo

Óhng Cúhn, Tú Vai Sáu Tú Slú

Mụ ni óhng cùhn hau páy thay vai.
Léo tú slú lohng hehn ma ca kíhn tú
vai. Léo muhn càng đời tú vai vạ:
"Muhng lóng lái, lóng tãi. Héht lahng
muhng tẹo hù éng cùhn nühng sláy sliht
ma, hù muhn thay pehn này?"

Léo tú vai hă tú slú vạ: "Óhng
cùhn muhn sláy, tẹo-vạ muhn mi cái kí
lái. Hau chීu slú muhn."

Léo tú slú tẹo khạhm óhng cùhn hau
vạ: "Áhn cái kí pehn hù? Muhng áu ma
hù cáu chීu."

Léo óhng cùhn hau vạ: "Cáu téc nū
hơn nǐ." Léo óhng cùhn hau hă tú slú
vạ: "Muhng ma khàu áhn cạp thay cáu
này pay, leo cáu páy mđ áu ma hù muhng
chීu."

Léo tú slú chිhng khàu áhn cạp
thay pay.

Léo vahng té chිhng tóc khàu tú slú
ca dù cháng áhn thay nǐ. Muhn vạ:

"Téc pehn này. Lúc thêm cáu mđ khọi, léo mñhng chihng mi kíhn tú vai cáu." Léo óhng cuhn hau ma hòn áu mạc phu nñhng páy. Páy thñhng tị tú slú té, bạt dai mạc phu hù tú slú chieu, chihng vạ: "Áhn này áhn cái kỉ dê, áhn ca-lahng áhn cái kỉ."

Léo tú slú vạ: "Ô, cáu láo vạ, áhn pehn hù tō áhn pehn té lòc." Tú slú mñhn vạ pehn té.

Léo vahng té hõhn tú slú, cù tuhp khàu thủ tú slú pay, cù tuhp tuhp, tú slú tō thai. Léo tú vai đay hủ lái, tú vai táhm thủ khàu hehn na pay, áhn cang khèo bòng nü táhc léo.

Léo sihn-này tú vai bô mi áhn cang khèo bòng nü.

Léo dá

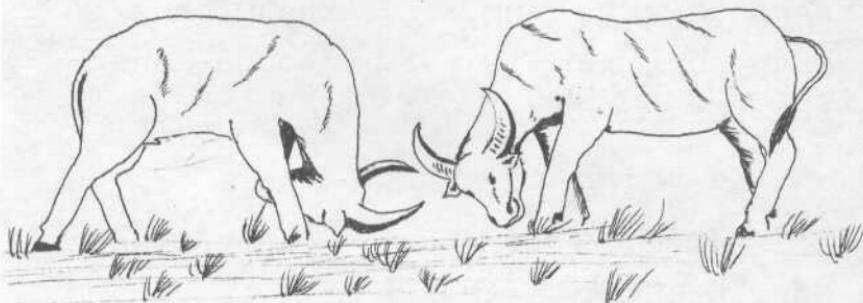
Ké Vú Thển Sêu

Mụ ni mi kê vú thển sêu. Mۇhn
hېht chì khàu ma hă vú nőc Nám hau vạ:
"Tep vai khàu ma tő sahc."

Léo kê vú nőc Nám vạ: "Sáhn vạ
vai nőc Nám hau slú vai thển sêu nĩ,
mۇhn khàu ma áu áhn tị nőc Nám hau,
hۆhn áhn tị nőc Nám hau." Vạ tẽ.

Léo mi cûhn nühng dỏi lái, mۇhn hă
vú nőc Nám hau vạ: "Tep tú vai luhc
ma hâhng khàu lạng pay. Slám vahn mi
hù kíhn nohm." Léo mۇhn chíhng hۆhn
áhn cỏc léhc nühng ma túhc khàu áhn
thủ tú vai luhc pay.

Léo thủhng lúhc, thủhng vahn vai
thển sêu khàu ma, tő ọc tóhng na pay
tő sahc. Tú vai luhc té mi đày kíhn
nohm, mۇhn hô khẠ. Léo mۇhn cû páy
sahc khàu tàh vai thển sêu té pay.
Vai thển sêu slú, leo vai nőc Nám hau
hihng.

Bạt tại nhị mūhn tẹo áu cây khàu
ma tó tót sáu cây nốc Nám hau, héht
chì khàu ma hǎ cỏn, hǎ vú nốc Nám hau.

Lẽo vú nốc Nám hau châhc dù áhn
khả lộ páy mđ thĕn sêu nĩ mi áhn ti
núhng khái hang dù té. Lẽo chíhng áu
măhn hạy ma tecd lohng áhn tōng mū pay,
chíhng áu páy tòhm. Lẽo chíhng hù
óhng cûhn khái hang té chét ọc ma cáh
měng hạy lóng lái.

Thúhng vahn vú thĕn sêu áu cẩy
khàu ma tót, khàu ma thúhng tị khái
hang té kíhn leng. Léo khahm óhng
cûhn khái hang té vạ: "Áhn ca-lahng
áhn pehn này?"

Ké té vạ: "Áhn hạy cẩy."

Léo vú thĕn sêu vạ: "Áhn hạy cẩy
lóng pehn này vӗ?"

Léo kê khái hang té vạ: "Áhn hạy
cẩy lóng lái dě."

Vú thĕn sêu láo cẩy nốc Nám hau
lóng lái, đúhng tót mi hihng dả. Léo
muhn fán mđ, muhn mi đàm ma. Muhn vạ
hạy cẩy lóng lái, đúhng tú cẩy lóng
lái, áhn hạy chihng lóng cay này.
Muhn láo, vú thĕn sêu láo, muhn mđ.

Léo

Sở Đẹp Áhn Sihng (Têu sli)

Sở đẹp áhn sihng, sở đẹp lái.

Slđ tohng đáo-đị páy nem hải.

Đáo-đị nem hải, bô sahng tèng.

Slé tohng slám phec cáp ìhng tai.

Ìhng tai thai páy sở hị női.

Nhọi müşhng thai páy sở hị lái.

Nhọi müşhng thai páy sở hị tãi.

Ma hồn kíhn khàu pehn kíhn slai.

Dáu lái bô kíhn, pô mệ đạ.

Chèn nà lé láhng sóng tẹo hai.

Chèn nà lé láhng sóng tẹo hạc.

Sihng đẹp nǚ hô nhọi müşhng lái.

Sihng đẹp nǚ hô nhọi müşhng tãi.

Slèu nhọi sli ma thảng sli đẹp.

Sệp khàu sli đáy páy lu hơ.

Aj Tô Đẹp (Têu sli)

Sli slí slòng slòng tòi pihng sǒng.
Mihng đáy chihng đày fuhng cáhp luhng.
Mihng đáy chihng đày luhng cáhp ngđc.

Phà phợc da ma, da phà phohn.

Phà phohn da ma, da phà phợc.

Ahn tị ái nam càng tō tohng.

Ahn tị ái nam càng tō sí.

Slihp nhị lộ kéo páy bô thôhng.

Slihp nhị lộ kéo páy bô tào.

Láo chí mi cuhn kíhn vá hohng.

Láo chí cuhn kíhn vá lị.

Kết i páy thông nǚ sả slúhng.

Kết i páy thông nǚ sả bàn.

Lohm paht kì hạ mÿ thải slohng.

Lohm paht kì hạ mÿ táhc ngảng.

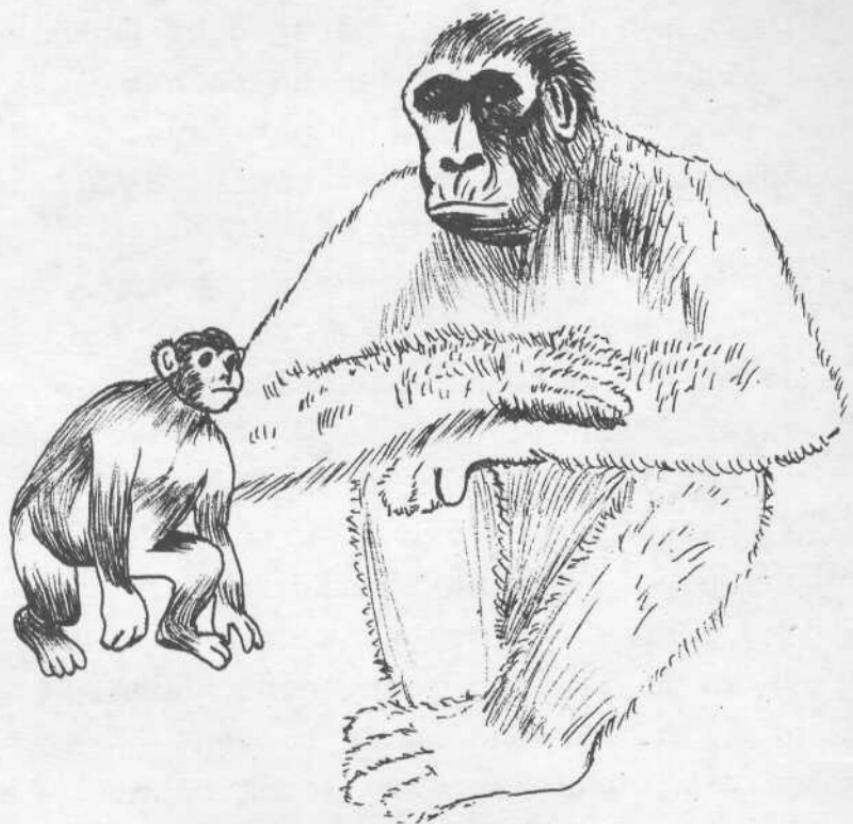
Au ma ti póhc lohng hehn thôhm.

Au ma ti póhc nạhng tú vẹn.

Náh véng hahm vàng đày lohng sohm.

Náh véng hahm vàng đày lohng họi.

Lohng càng slóng vam mĕhn sau sđ.

Têu Sli Sli

Chì sli suht ọc tú nú chí,
Lohng ma kíhn khàu lão meo li.
Sù sli suht ọc vai còc pàng,
Áu ma tó tã tú hah heng.
Dehn sli suht ọc luhc slú slép,
Sahp hahm khahm lohng thủ mü éng.
Mão sli suht ọc cá hô bạng,
Vahn vahn lệu bàn thủ cây nôm.
Slahn sli suht ọc luhng cùhng nähm,
Đáhm phóhn đáhm phà tị mühn heng.
Sì sli suht ọc luhc ngu hệt,
Thảng mühn kèo kẹt, hô mühn đéng.
Ngõ sli suht ọc luhc mà đéng,
Áu ma thàng én páy mđ slèng.
Mị sli suht ọc luhc bè sléng,
Sahp hahm phóhn lohng ní ma leng.
Sláhn sli suht ọc lihng kíhn mạc,
Sả slúhng sả tâhm sai mühn pem.
Dû sli suht ọc luhc cây sléng,
Sahp hahm khahm lohng mühn khahm
leng.
Slúht sli suht ọc luhc mà éng.

Sli[?] cǎi slíu hòn sái mūhn hěn.
Hai sli suht ọc luhc mū éng,
Nǚ mūhn đáy kíhn, náhng peng sen.

Tau Béhn (Têu sli)

Các kẹn sli[?] lện dì mi lěo.

Ahn tị á nam cháhn kíhn ví.

Ahn tị á nam cháhn sét tày.

Óhng đéhc sláy-sláy páht thủ vai.

Óhng đày slihp slám lén vạ ki[?].

Óhng đày slihp sli[?] vạ lóng lái.

Óhng đày slihp sli[?] vạ lóng tāi.

Cả pô lén mệ páht thủ vai.

Slú lai bô hǔ nà táhc khọt.

Hẹp tang bô hǔ phợc dù lai.

Hẹp tang bô hǔ lai dù phợc.

Nan pì ngại cốc hẫu đày cái.

Dέu cốc kỉ mau dì cháhn đày.

Béhn slúhng béhn tāhm tō mi say.

Mù muhn cǎp sláhn héht sě vả.

Ma thǚhng cǎp dehn héht sě béhn.

Ngõ ngọt nhị kì muhn chíhng khùhn.

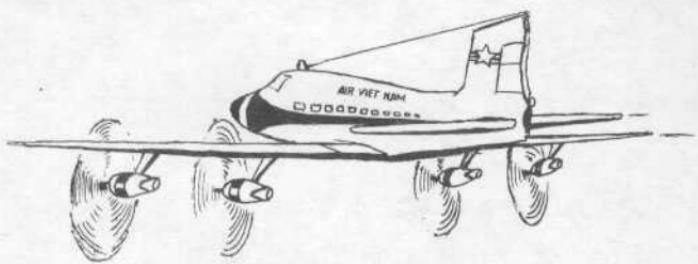
Đòng dù tọng tǔhn slám vahn lihng.

Đòng dù tọng tǔhn slám vahn pőn.

Sli[?] sǒ lohc chú páy chieu muhn.

Sli[?] sǒ lohc chú kèo páy chieu.

Sǒ i făt slihm mői óhng kíhng.

Sở i făt slihm mői óhng dòn.
Tóhm mohc lēn phon tūhng lihn-lihn.
Béhn páy, béhn ma khùhn nà fā.
Tà páy, tà tẹo nǚ slám sihng.
Tà páy, tà tẹo nǚ sláy slèng.
Thòi béhn đeng-deng mđ báhc dihng.
Béhn cǎ tihng fā ma i-uhn.
Phà phợc cǎ tành sěn cǎ tihng.
Phà phợc cǎ tihng sěn cǎ tành.
Ọc fah, ọc cái mői óhng slihng.
Ọc fah, ọc cái mői óhng lóhn.
Tú lụhc cùhn hah đong sóng mihng.
Tú lụhc cùhn hah đong lihng li.
Éht sli béhn mđt áhn cđc chuhng.
Éht sli béhn mđt áhn thđn-dạ.
Chihng sạo các sđ ọc ma slihng.

Tú Cá Sáu Tú Nohc Duhng

Ahn hoi ni, cáh tú cá sáu cáh tú nohc duhng héht bān. Tú cá muhn páy lệu, muhn hahn hẫu đái lái. Léo ma, muhn ma hòn, ma hòn tō bay.

Léo tú nohc duhng khạhm vạ:
"Muhn veo ngô ma héht lahng?"

Tú cá vạ: "Veo ma càng cò."

Léo tú nohc duhng vạ: "Càng cò ca-lahng?"

Tú cá vạ: "Páy hahn mahn hẫu, tú tú tō đái. Nohc hah nohc tō mi bọc, tō phọc, tō đái. Tan tō hau mi đái. Tan tú nohc duhng sáu tú cá mi đái." Vạ tē.

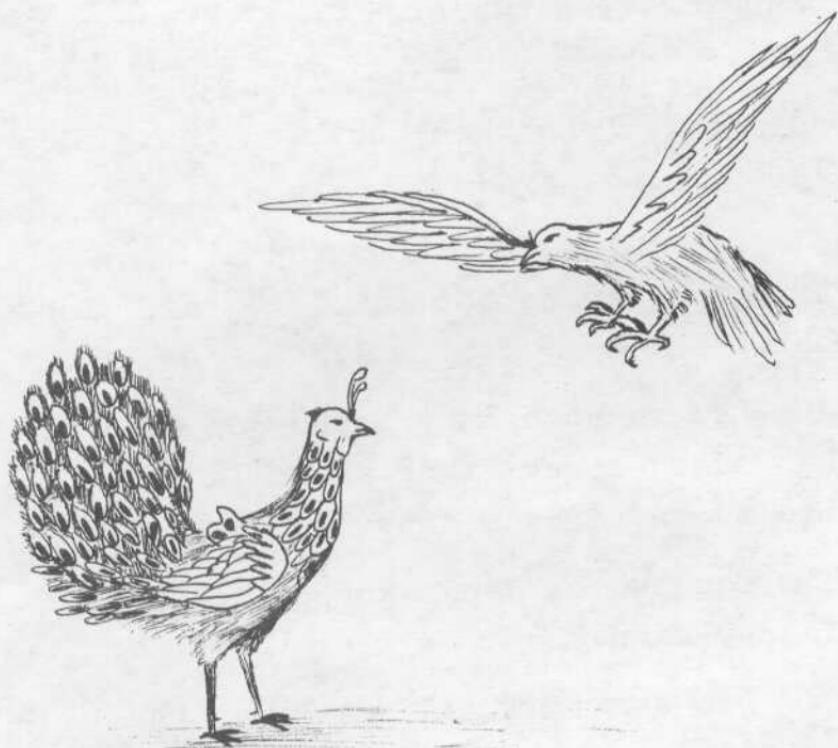
Léo ma, tú nohc duhng muhn vạ:
"Pehn té hau páy slǔ ca-lahng ma ca tèm?" Léo slóng tú chihng páy slǔ muhc ma ca tèm.

Léo cáh tú nohc duhng muhn vạ:
"Ma cáu tèm hù muhng cỏn, ná."

Léo tú cá muhn vạ: "Mi đ. Cáu tèm hù muhng cỏn." Léo cáh tú cá

tèm hù tú nohc duhng đày dả. Léo tú
nohc duhng đày lái.

Léo ma, tú nohc duhng vạ: "Cáu
tèm hù mǔhng lõ." Vạ tê. Léo hẽhng
vạ, cáhm mǔhc ma ca tèm.

Lẽo cáh đan nohc dù tihng tị-dạ ni
lohng ma. Lẽo hẫu vạ: "Dù tành fā mi
khàu lái. Hau vạ páy kihn á." Vạ tê.

Lẽo cáh tú cá mǔhn vạ sậu tú nohc
duhng, tú nohc duhng chිhng vạ: "Ô,
pehn tê cáu sahng tèm hù mǔhng dày."

Lẽo tú cá vạ: "Ô, pehn tê mǔhng
tành cáu íht nǔhng ná."

Lẽo hẫu vạ: "Bô mi tành ồ. Phủ
páy cỏn. Dáhp thèm hẫu kihn lẽo."
Vạ tê. Lẽo páy.

Lẽo tú cá vạ: "Pehn tê mi slày
tèm lõ. Páy ma cọi tèm." Vạ tê. Lẽo
bạt béhn.

Lẽo tú nohc duhng cáhm pôn mǔhc lõ
bạt nǔhng lohng tihng sláhn láhng.
Lẽo tú cá tõ đáhm đíhc lẽo.

Lẽo cáh cá đáhm lẽo páy lohng tành
fā páy kihn khàu.

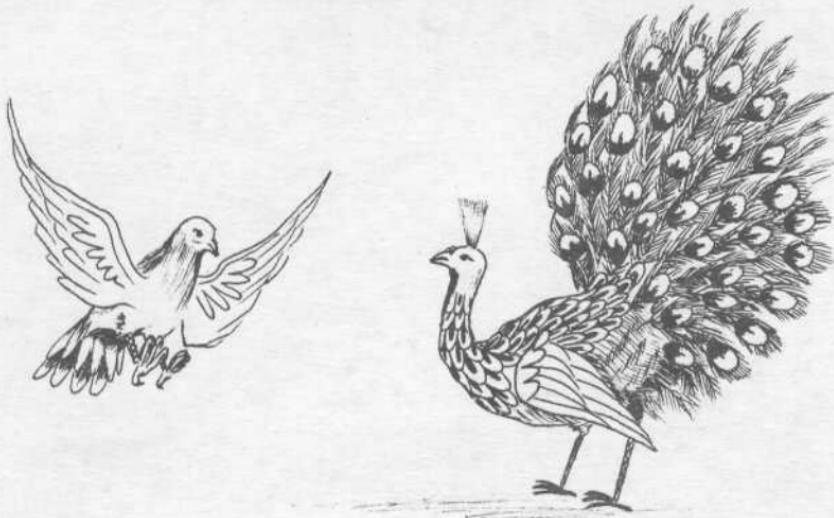
Lẽo cáh mǎhn nohc ca-lahng tõ mi
dù tê. Lẽo hẫu hǎhn cáh cá đáhm, mǎhn
hẫu hủ, hủ.

Lẽo tú cá mi cháhc hẫu hủ ca-lahng
pehn này lõ. Bạt lé cả sláhn láhng
pay, hahn mahn khohn đáhm đíhc. Lẽo
cách tú cá tõní ma hõn.

Lẽo cách tú nohc tãng-na sihn-này
bạt hahn tú cá, dù hủ. Bạt hahn tú
cá chihng hủ.

Lẽo tú cá bạt hahn tú nohc tãng-na,
muhn láo lái. Muhn chihng ní, ní.
Muhn láo vạ tú nohc tãng-na tẹp muhn,
chihng ní. Bô mi dàm lé láhng. Muhn
ngết lái cá.

Lẽo

Óhng Cúhn Kíhn Tại Lái

Mụ ni mi pì nõng. Lẽo vahng nõng ạo kíhn tại lái. Lẽo vahng pì bao muhn hëht cuhn sláy thả hñhng. Lẽo hâu ma tåhng páy túhc phỉ. Môi hoi dày nǚ cây ma. Áu ma, mahn cong tecd hù lán kíhn nĩ. Téo-vạ vahng nõng ạo té lahc kíhn, mi tecd hù lán. Chén hah tō pehn té. Pì bao, pì nang đạ lái, téo-vạ muhn mi tñhng, mi chđ. Muhn vñhn kíhn pehn té.

Lẽo bæt ni pì bao, pì nang chihng đæhn lái, chihng cahp áu vahng té ma, óht khàu slohc mü pay. Thảm áu páy, ca víht lohng nähm pay, tecd vahng té ca thai. Lẽo thảm páy thñhng hehn tæ, tecd hehn tæ té. Vahng pì bao té téo vạ: "Páy mđ coi, mđ kíhn dến. Lẽo ma coi thảm víht lohng pay." Pì bao, pì nang chihng fán ma hñn.

Lẽo mi vahng nñhng páy hah ma, hohp vahng té dù cháng slohc mü té, chihng

khạhm vạ: "Mūhng hέht lahng khàu
cháng slohc mü pay?"

Vahng dù cháng slohc mü té vạ:
"Ngô pehn hiht lõ. Pehn hiht khàu
cháng slohc mü dù đáy lõ, mühng à."

Lẽo vahng té sahm pehn hiht. Lẽo
vahng té hǎ vạ: "Ọc ma. Ọc ma té
ngô khàu pay." Lẽo vahng té chihng
kè vahng dù cháng slohc mü té Ọc ma.

Lẽo vahng tại éht Ọc ma sòng, lẽo
vahng tại nhị té chihng khàu pay.
Khàu pay, vahng tại éht chihng phûhc
khàu pehn té. Lẽo vahng té ní páy.

Lẽo thủhng lúhc pì bao, pì nang
mùhn Ọc ma, thảm víht lohng tạ pay,
thải vahng té.

Vahng nõng ạo mi thải, mùhn ní páy.
Ní páy thủhng khả lõ, hohp kè cùhn bón
slù khạ, cùhn, hai tháp nühng. Lẽo
mùhn hohp, mùhn vạ: "Tháp ca-lahng
té?"

Kè té vạ: "Cáu páy khai slù khạ
lõ."

Vahng té vạ: "Té ma lán thạp hù kì bạ lộ nǚhng." Léo muhn chihng áu hù vahng té thạp. Léo vahng té sét cdm, sét nhéhng, sét cdm, sét nhéhng. Kẻ té páy nem thảng, mi đày thủ. Léo páy khọi muhn lện páy. Kẻ té chihng veo thải, veo đéo, mi đày thủ muhn. Muhn áu cách thạp slù khạ kẻ té pay. Léo muhn ní khùhn đóhng páy, thühng đáhm chihng ma hòn.

Ma hòn, pi bạo, pi nang khahm vạ: "Muñhng hěht lahng páy hah áu thạp slù khạ này?"

Vahng té vạ: "Lúhc pi bạo, pi nang viht nőng lohng tạ pay, dù tàng nähm té mi lái mi tái, pehn slào, pehn slào pay. Áu đày thạp nǚhng, léo mi áu đày léo. Náhc lái lõ."

Léo pi bạo, pi nang muhn mi chahc. Lúhc viht lohng tạ pay láo vạ muhn ca thải. Pehn hù tẹo nhahng đéo, nhahng ma hòn đày. Léo ma, hahn slù khạ đày lái, mahn cuhn, mahn hai đày lái, pi bạo, pi nang muhn slết. Léo pi bạo vạ:

"Té cáu páy áu áhn slohc mū ma,
mūhng tẹo túhc cáu khàu pay. Mūhng
tẹo thảm cáu páy víht lohng pay těc
cáu si áu."

Léo nõng ạo vạ: "Fai slóng cuhn
chihng đày." Léo pi bao, pi nang,
mūhn túhc khàu cháng slohc mū pay.
Mūhn veo hau ma tō sợi thảm pi bao,
pi nang mūhn páy víht lohng nähm pay.
Thái leo.

Mūhn nhau pehn té thỏi. Tẹo vahng
vahn ma khàu pay thay mūhn. Hau víht
lohng pay thai. Mi sự mūhn thai.

Léo dả

Cò Tôn Nihng

1. Hờn lóng, tú cồng, áhn đòhng
háhp tú. Ca-lahng?
2. Mệ páy cồn tó phảhc, lụhc páy nem
páht meng. Ca-lahng?
3. Tú lahng kíhn mi léo, sèo mi bóhc?
4. Slóng táhp ha dù tihng cắc, fạt
khùhn tẹo fạt lohng. Ca-lahng?

Vam Dáhng

1. Áhn hỏi sậu áhn chíhp.
2. Tú vai áhn pác kíhn páy cồn, áhn
thảng páy nem dù páht.
3. Áhn hỏi.
4. Slóng áhn phi thá óhng cùhn, bạt
láhp, bạt khéhn.

Páy Héht Khởi

Mụ ni mi vahng nūhng bà lái, mi cháhc táhc lō. Lēo kē nūhng mi chéht tú luhc sláo. Lēo vahng té páy áu tú tại chéht té.

Hạhm té páy héht khởi, đáhm ca khàu páy non, mi cháhc áhn mūhng tú mệ mūhn áhn hah. Mi chéht áhn mūhng dù tō hehn, pehn té mi cháhc nà khàu áhn hah pay sụ. Vahng té bà lái, mi dàm khàu. Lēo vahng té năhng dù hehn fay hay, hay.

Lēo tú nú ma khạhm vạ: "Mūhng héht lahng hay?"

Lēo vahng té hă tú nú vạ: "Ngô ca páy non, mi cháhc áhn slang mệ ngô dù hah."

Lēo tú nú vạ: "Lúhc thém hăhn ngô veo dù hah, dù áhn mūhng té lō." Lēo lúhc nūhng tú nú chihng khàu áhn mūhng té páy veo.

Lēo vahng té khàu chihng hăhn sụ cháhn.

Lẽo kě tǎ cháhc nà vạ vahng khői bà dả. Mǔhn tො áu chéht hōng slù chéht tú lühc sláo té ma. Mǔhn chihng phạc dù tihng mây slào nǐ. Mǔhn chihng tǎi vahng té ma khähm vạ: "Hōng hah hōng slù tú mệ mǔhng?"

Lẽo mǔhn sähm mi cháhc, mǔhn củ hày, hày.

Lẽo tú nhíhng nhòi khähm vahng té vạ: "Mǔhng hěht lahng hày?"

Vahng té vạ: "Kě té áu chéht hōng slù ma tōn cáu vạ, hōng hah hōng tú mệ cáu. Sihng-này cáu mi cháhc nà hōng hah, cáu chihng hày."

Lẽo tú nhíhng nhòi vạ: "Lúhc thěm cáu cháhp dù hōng hah, dù hōng té lõ." Lẽo tú nhíhng nhòi cháhp khàu hōng té pay.

Lẽo vahng té chihng páy áu hōng té ma vạ: "Hōng này hōng slù tú mệ lühc."

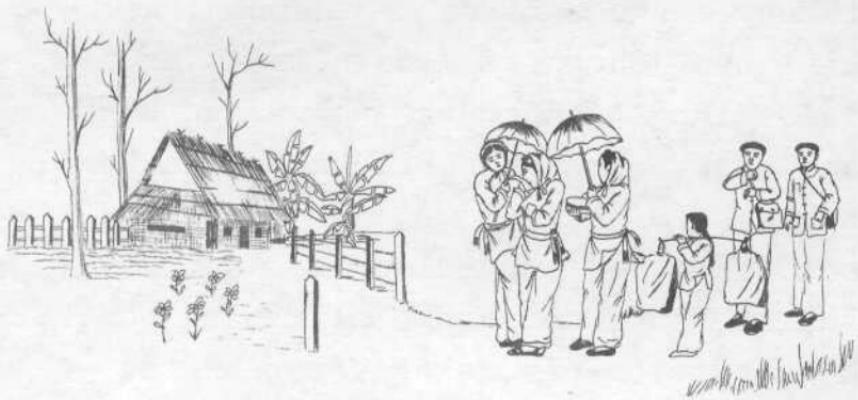
Lẽo kě tǎ ngähm vạ, đúhng bà lái dả. Mi thíhc áu ma hěht khői, chihng áu sen hù vahng té páy hěht bốn.

Lẽo muhn ca tẹo khai tú luhc sláo hù
óhng ụhn.

Vahng té páy héht bốn hǔhng lái, mi
hahn ma. Lẽo mi cuhn ụhn hǎu ma khahm
tú luhc sláo tại chéht kě té. Thủhng
vahn ca áu dả, pehn hahm này nǚ ma,
náh puhc páy héht lu.

Lẽo vahng té páy héht bốn ngám ma
thǔhng, hǎhn áhn hòn kě tǎ muhn, hǎu
kihn pau đóhng lái. Hǎhn lái cuhn
lái, vahng té mi chahc nà vạ hǎu héht
ca-lahng. Lẽo muhn chihng cả áhn hòn
nuhng hehn áhn hòn kě tǎ muhn té páy
non. Non lẽo muhn slồn áhn cạp ha vạ:
"Nhéht hàng, nhì hàng, slám hàng pôn."
Muhn củ slồn páy, slồn tẹo pehn té.
Khả-côn muhn páy héht bốn nǐ, hohp
luhc đéhc cuhn. Ngải nuhng páy tọc slú.
Vahng té đày-ngihn muhn slồn pehn này,
sahm đày thủ. Lẽo ma hòn, muhn củ í
slồn mahn vam pehn này.

Kě tǎ muhn đày-ngihn. Muhn vạ:
"Vahng khõi páy héht bốn, muhn đúhng
páy học đày kẽn, đày cóhng fú lái dả."

Lẽo tú mệ müşhn hạch té tâhng túhc
cảo vạ: "Sáhn ma müşhng nhahng đày áu
cáu nĩ, dù pehn này. Mi đày áu cáu,
dù pehn này." Tú mệ müşhn mi thíhc áu
cûhn ühn. Mühn thíhc áu vahng khả-côn
té thổi.

Lẽo vahng té củ slôn mähn vam pehn
té. Kẻ tả müşhn láo, mi dàhm khái hù
óhng ühn. Lẽo müşhn hã mähn cûhn đáng
kíhn pau té páy mó.

Lẽo vahng té cả ma tẹo đày áu tú
té, mi tóhc.

Lẽo dá

Vahng Luhc Slèhn Bà

Mụ ni mi vahng nǚhng khong lái,
cố mé thải lěo. Lěo bô mi táhc cùhn
sđng mührn. Lěo vahn vahn tō páy kíhn
hǒ. Lěo mi vahn nǚhng páy hǒ thǚhng
áhn hồn fat sai nǚhng, mi tú luhc sláo
nǚhng.

Tú té ại áu vahng té ma héht pô,
tẹo-vạ cố mé mührn mi hủ áu. Lěo tú té
táhng páy nem vahng luhc slèhn té,
sähm áu đày i sen nǚhng hồn hồn ma nem
vahng té. Bạt này sậu vahng té héht
pô mệ dả.

Vahng té ngähm vạ mührn khong khò,
tẹo đày tú mệ nǚhng đày sláo lái pehn
này. Lěo mührn đẹp lái, vahn vahn tō dù
hồn chුa tú mệ.

Lěo tú mệ mührn chỉhng hă vạ:
"Mührng vahn vahn tō dù hồn chුa cáu
pehn này, áu ca-lahng ma héht kíhn?"

Lěo mührn vạ: "Cáu hăhn mührng đày
lái, mi slay kíhn, sahm ihm dả."

Lẽo mệ muhn chihng áu sen thủ ma
nem té hù muhn páy héht bốn.

Lẽo muhn bà lái. Muhn sahm páy
bốn, páy hoi tại éht, slǔ mahn hỏi
thạp ma. Lẽo cả cháng tạ ma, mahn
hỏi hahn nãhm chihng han ọc ma lohng
nãhm páy lẽo. Vahng té chihng hay ma
hơn.

Ma hòn, lẽo tú mệ tẹo khahm vạ:
"Muñng vahn này páy bốn mi đày táhc
lộ a?"

Vahng té vạ: "Bốn đày thạp hỏi
nuñng, cả tạ ma, muhn lohng nãhm pay
lẽo."

Tú mệ vạ: "Muñng héht bốn pehn
này, héht pehn hù đày kíhn?" Lẽo tú
mệ tẹo áu sen hù páy thêm.

Vahng té tẹo páy slǔ đày thạp mắc
cám nuñng ma. Lẽo ma thühng áhn đihng,
ngám fã phohn chihng ní khàu áhn đihng
pay đồ phohn. Lẽo fã phohn hụ lohng
áhn tọng mohc dáu ma pehn đéht. Nãhm
củ mong tóhc tóhc. Lẽo vahng té muhn

ngăhm vạ áhn tợng mohc dáu té hã mۇhn
vạ, bóhc mەhn mەc cám ọc ma. Mۇhn
chihng áu mەhn mەc cám ma bóhc mەhn
náhng ọc ma lەo, chihng áu khùhn áhn
tợng mohc dáu té pay, pai tەc té.
Lەo tەo hەay dau ma hەon đái.

Ma hەon, tú mەe tەo khەhm vạ: "Vahn
này páy bۆn đày ca-lahng?"

Mۇhn vạ: "Slى đày thap mەc cám
nuڭng ma, fەa phەhn chihng ní khàu
cháng đihng páy dە phەhn. Áhn tợng
mohc dáu té, mۇhn hã cáu bí mەhn mەc
té hۇ mۇhn lەo."

Tú mەe chihng vạ: "Bạt này đày áu
lahng ma héht kíhn? Lەo sen dە."

Cồ Tôn Nihng

1. Slíhp pô páy ché vai, pêt pô ma
hơn đái. Slóng pô bài lợt vai.
Ca-lahng?
2. Slíhp tú lihng tẹp tú cáhng, dẹt
khàu hu tếc phà náhng. Ca-lahng?

Vam Dáhng

1. Slóng mệ mù đíhng tú máht, thǎu
hay mehn thǎi. Nhahng pêt nẽo mi
đíhng táhc lợ.
2. Slíhp nẽo mù bí áhn phડc kíhn.
Lẽo phડc khàu pác, nhahng mi měng
náhng dù nọc.

Mục-Lục

<u>Bài</u>	<u>Đề-Mục</u>	<u>Nùng Trang</u>	<u>Việt Trang</u>
1.	Người Nùng Làng Ăn Quanh Năm Như Thế Nay	6-8	78
2.	Phong Tục Người Nùng Ăn Tết.	9-10	78-79
3.	Lợp Nhà.	11-12	79
4.	Làm Nhà (Thơ).	13-15	80-81
5.	Câu Đổ	16	81
6.	Con Rắn Và Loài Người . .	17	82
7.	Ở Trên Trời Có Vườn Ăn Trái Cây	18-19	82
8.	Con Trai Và Con Gái . . .	20-21	83
9.	Nước Lụt Thể-gian	22-23	83-84
10.	Nước Lụt Thể-gian (Thơ) .	24	84
11.	Làm Thịt Heo Quay	25-26	85
12.	Quay Chuột	27-29	85-87
13.	Trâu Cầy	30-32	87
14.	Người Lấy Vợ Cọp	33-34	88
15.	Câu Đổ	35	89
16.	Ăn Trộm	36-38	89-90
17.	Con Người, Con Trâu Và Con Cọp	39-41	91
18.	Vua Ngoại Quốc	42-44	92-93
19.	Anh Thương Mối Tình (Thơ)	45	93
20.	Muốn Ngõ-ý Thương (Thơ)	46-47	94

<u>Bài</u>	<u>Đề-Mục</u>	<u>Nhung Trang</u>	<u>Viết Trang</u>
21.	Những Giờ Âm Lịch (Thơ).	48-50	94-95
22.	Thơ Máy Bay	51-53	95-96
23.	Quạ Và Côngh	54-57	96-98
24.	Người Ăn Tham	58-62	98-100
25.	Câu Đố	63	100-101
26.	Đi Làm Rễ	64-69	101-103
27.	Anh Mồ-côi Dại	70-74	103-105
28.	Câu Đố	75	105

Bài Dịch Ra Tiếng Việt

Bài 1: Người Nùng Làm Ăn Quanh Năm Như Thế Nay

Tháng Giêng, ăn mây ngày Tết xong, đến ngày mười mây âm lịch, thì đi làm cỏ vuông. Lam xong cỏ thì cao, rồi đốt. Sau đó mới cày đất lên. Cũng có người vừa lam cỏ vừa thu hành, toi. Có một số người cày đất lên hết, rồi không có việc gì làm nữa, thì nghỉ. Đến tháng ba, tháng tư, mưa xuống mỗi tròng trót. Tròng xong, lại lam cỏ. Vừa lam cỏ cũng vừa gieo mạ. Đến tháng năm, tháng sáu mạ lên được bốn mươi ngay, rồi mới bùa ruộng để cấy. Cây xong, lại thu đậu, bắp, thu hết lại, rồi tròng mùa chiêm. Tiếp tục lại lam cỏ. Đến tháng 10, tháng 11, lại tròng toi, tròng hành. Cũng có người không làm hành, toi, thì cấy ruộng chiêm. Tháng 10, tháng 11 gặt xay xong, làm bánh, ăn. Tháng 11 đến tháng 12, đi đốn củi.

Bài 2: Phong Tục Người Nùng Ăn Tết

Tết tháng Giêng (ngày 1 đến ngày 15), ăn bánh chưng, bánh tét, thịt gà.

Tết tháng ba (ngày 3) nấu xôi nhiều màu, và ăn thịt gà.

Tết tháng năm (ngày 5) gói bánh giò, và ăn thịt gà, vịt.

Tết tháng sáu (ngày 6) làm xôi gói,
và ăn thịt ga.

Tết tháng bảy (ngày 14-15) gói bánh
và ăn thịt vịt.

Tết tháng tám (ngày 15) có bánh
trung-thu, ăn thịt vịt, thịt gà.

Tháng mười, tháng mười một gặt mùa
xong, thi làm bánh, và ăn thịt ga,
thịt vịt. Đây là tiệc ăn mừng mùa gặt
xong, chứ không phải là ăn Tết.

Bài 3: Lợp Nhà

Hồi xưa người ta không biết lấy gì
để lợp nhà, nên họ lấy vải đê lợp.
Rồi có một bà kia, chồng chết rồi. Bà
ta đi cắt cỏ tranh về đê lợp nhà. Rồi
đến lúc mưa xuống, nhà bà goá này nước
không dột chảy xuống nhà.

Nhưng những nhà nào lợp bằng vải,
mưa xuống bị ướt hết, không ở được.
Những người có nhà lợp bằng vải mới rủ
nhau đến nhà bà goá kia xem nhà lợp
tranh có bị dột chảy ướt không. Họ
đến thấy nhà bà chăng ướt chút nào cả.

Rồi về sau, những người có nhà lợp
bằng vải kia mới thi nhau đi cắt tranh
về lợp. Họ không lợp vải nữa, mới biết
vải không thể lợp nhà được.

Bài 4: Làm Nhà (Thơ)

Nhà ông Sinh, nhà bà Sinh.

Ngay ngay ban đát đê làm nhà.

Ngay ngay ban đát đê làm nhà.

Lấy hai miếng ván đê đáp tường.

Đáp ngay thú nhất cao tối gối.

Đáp ngay thú hai cao bằng người.

Đáp ngay thú ba cao bằng lầu.

Đáp ngay thú tư lên khói trên.

Ngày mai ăn cơm đi đón thỏ.

Đi đón ông thỏ ở trên xú.

Ông thỏ ở trên xú về làm.

Thoc gạo đầy đù cho thỏ ăn.

Nước non đầy đù cho thỏ uống.

Cầm buá lẩn khoan đi làm ngay.

Dây lớn đeo bên chằng hề sai.

Lát nữa lại nói ông thỏ cầm.

Ai đi mất khôn trông hộ với.

Đừng cho dây lớn sai qua bên.

Cột nhà đi lấy cây thật chắc.

Cột kèo đi lấy cây thật hay.

Cột kèo đi lấy cây thật đẹp.

Se đóng băng qua cho thiệt chắc.

Gà trông tung lện thiệt là hay.

Huyết gà chạy ra đê xuống đá.

Huyết gà chạy ra đê xuống đất.

Cây cột đang sau nhẹ nhẹ lên.

Cây cột đang trước nhẹ nhẹ dựng.

Cây băng đang sau đóng thiệt đẹp.

Cây băng đang trước đóng thiệt hay.

Cây băng đang trước đóng thiệt đẹp.

Liếc mắt xem tối giống sắp bay.

Châu thâu đi lấy nước ba họ.

Thầy buá làm phép lấy lên trên.

Thầy buá làm phép lấy lên đê.

Đê đến ngay rầm sê kéo dây.

Đi mồi sui-gia đến uống rượu.
Sui-gia bắn pháo dưới công nhà.
(Như trên)
Mồi thiệt là sung-sướng cho ta.

Bài 5: Câu Đố

1. Hai khúc cây nhỏ, khúc này tranh, khúc kia đi trước, là gì?
2. Cộng keo vào cỏ đậm, cong cong vào cõ gai, là gì?
3. Lá hẹ trồng trên đá, được xối, không được ăn, là gì?
4. Trâu già chết mé sông. Người nào qua cung cặt, là gì?
5. Voi đẻ ra đầu, trâu đẻ bên hông, là gì?

Đáp:

1. Hai ống chân người đi. Khúc nào cũng bước đi.
2. Cái cây cây xiên qua dưới đất và bụi cỏ.
3. Đầu tóc của con người được chải mà không ăn được.
4. Cục đá, mỗi người mài dao bén.
5. Cây chuối ra buồng, cây bắp ra trái.

Bài 6: Con Rắn Và Loài Người

Rồi xưa ở trên trời sai, một con người xuống trần-gian này bao rằng: "Người già thì người lột da, rắn già thi rắn chết."

Rồi người đó xuống nói lén ngược lại rằng: "Người già thi chết, rắn già thi rắn lột da."

Rồi từ đó đến bây giờ, người già thi chết, rắn già thi lột da sống đời.

Bài 7: Ở Trên Trời Có Vườn Ăn Trái Cây

Ngày xưa ở trên trời có một cái vườn. Người trồng cây ăn trái. Trong vườn có đủ loại trái cây. Nhưng có một loại trái cây cám, không cho người ăn. Chín cũng không được phép ăn.

Rồi ma quỉ ở trên trời hiện ra thành rắn. Nó đến bao một người rằng: "Trái đó ăn được."

Người đó bèn hái trái mà ăn. Vừa ăn nuốt xuống cổ, người bèn nhổ lại và nói: "Trái này là trái cám. Sao mình lại hái ăn." Chưa nuốt trái đó xuống túi bụng bèn nghẹn ở cổ.

Cho nên bây giờ ở dưới cổ người đàn ông có một cục gọi là trái khế.

Rồi những người ở trên trời liền đuổi loài người xuống trần-gian ở lâm ăn. Không được ở trên trời nữa.

Bài 8: Con Trai Và Con Gái

Hồi xưa có một ông nhà nọ có bốn con trai và bốn con gái. Đến tháng mười một, tháng chạp là mùa đông lạnh lâm. Ông ấy xuống sông đánh cá, và lặn xuống nước. Vì bị lạnh, nên ông sấp chết. Lên bờ, không thể về nhà được, rồi mới báo tin cho các con trai, con gái đi đem ông về nhà. Khi về đến nhà thì bốn cô con gái lấy bốn cái mèn bông đắp cho ông. Nhưng cũng chưa tinh lại.

Rồi bốn người con trai lấy cùi đốt thành bốn đống lửa ở bên ông. Sau ông mới tinh lại được. Ông ta nói rằng: "Con trai quý hơn con gái."

Con gái không quý, gả đi lấy chồng, không được ở nhà. Còn con trai ở nhà được hưởng gia tài. Đến bây giờ cứ theo phong tục như vậy.

Hết

Bài 9: Nước Lụt Thế-gian

Hồi xưa, có một ngày mưa to lớn, nước ngập ca mặt đất lấn ca đồi núi. Loại người và súc vật đều chết hết. Chỉ con sống sót lại hai anh em ở trong trái bầu. Nước dâng lên cao bao nhiêu, thi trái bầu đó cũng nổi lên bấy nhiêu. Đến lúc nước hạ xuống, hai anh em kia mới từ trong trái bầu đó ra mà làm ăn.

Người anh thì không biết lấy ai
làm vợ. Cô em gái cũng không biết lấy
ai làm chồng. Có một ông thần đến
khuyên người em rằng: "Lấy chiếc quần
của người anh đem treo lên trên cửa
phòng ngu. Rồi lâu ngày sẽ thọ thai."

Người em gái liền làm như vậy, thì
thọ thai, và sanh ra con cháu là loài
người chung ta. Ngày nay trong đó có
ca người Việt, người Nùng, người Tàu,
v.v....

Hết rồi

Bài 10: Nước Lụt Thé-gian (Thơ)

Hồi xưa sanh rạ, chuyện thiệt khôn.

Sớm mai ngủ dậy đi giặt đồ.
Liếc thấy giống bầu mọc bai cát.

Liếc thấy giống bầu mọc mé sông.
Ba bùa ra xem thấy lá nho.

Có ngày mưa xuống lụt thé-gian.
Còn sót anh em vào cai bầu.

Núi nào cao cao thì lên ngó.
Ngó thấy xuống trâu, lân xuống bò.

Xuống trâu, xuống bò thì đèn quá.
Xuống người trắng tinh như sáng trăng.

Xuống người trắng tinh như trăng
sáng.

Đi nhặt đem về đồ trọng chum.

Đi nhặt đem về đồ trọng chum.
Ngày lạnh tháng tốt để làm chay.

Ngày lạnh tháng tốt làm chay nhé.
Làm chay ba năm khấn lên thiên-đình.

Làm chay ba năm khấn lên thiên-đình.
Thiên-đình chấp nhận hay là không.

Hết rồi

Bài 11: Làm Thịt Heo Quay

Trước hết người ta bắt heo về. Một người thi cắt cổ, mấy người thi giữ bốn chân của con heo. Sau khi chết rồi, đặt trên một tấm ván, hay chổ nào sạch, lấy nước lạnh dội trên heo cho sạch. Múc nước sôi đổ vào ấm, rồi cù chén nước sôi trên mình heo. Lấy dao cao lồng cho sạch, mới mổ bụng, Lấy long ra, ruột, gan, phổi đem rửa cho sạch, bỏ vào son luộc. Rửa sạch con heo thì lấy một cây dài đâm xiên qua mình heo, lấy giây thép may bụng heo lại. Rồi họ đốt một đống lửa than thật hồng. Người ta cung cẩm mỗi đầu hai cây cọc cheo nhau và cột chặt vào. Sau đó đặt heo xuống hai đầu cây trên hai cột cheo. Rồi có người ngồi đó cù quay liên tiếp cho đến khi nào heo chạy mồ ra, vàng, chín, rồi mới đem chặt ăn.

Bài 12: Quay Chuột

Hồi xưa có ông bà nọ, có hai cô con gái đi lấy chồng. Con đầu lòng đi lấy chồng nhà giàu. Con thứ hai lấy chồng trúng nghèo. Chồng nghèo, không có gì hết.

Đến ngày ăn sanh nhật của ông ngoại. Cậu rể thứ nhất thi quay heo. Cậu rể thứ hai nghèo, không có gì, thi bắt chuột về quay. Rồi khiêng về ăn sanh nhật ông ngoại. Về tối trong sân, để hai mâm ở đó.

Rồi cậu rể thú nhất đi chơi, cậu rể thú hai đem đồi chuột quay để vào chõ heo quay đó. Đến khi họ kêu đem heo quay vào nhà chặt. Cậu rể thú hai ra đem heo quay của người anh vào nhà cho họ chặt.

Đến khi cậu rể thú nhất đi chơi về, lại khiêng mâm chuột quay của em, vào nhà mở ra, không phai là heo. Người rể thú nhất mắng cổ, nói: "Mình đã quay heo thôi. Tại sao lại hóa thành chuột thế này?" Quay heo, xong lấy giấy gói lại, mà bây giờ mở ra lại thấy chuột. Rồi người rể thú nhất mắng cổ, chạy về, không ăn cơm.

Ông ngoại đuổi theo kêu, kêu nhiều. Anh đó càng chạy đi nhiều. Cậu rể thú nhất đó tưởng ông ngoại kêu về sẽ đánh. Nên anh đó chạy đi khơi. Ông ngoại về nhà, ăn cơm xong.

Rồi cậu rể thú hai nói dối với ông bà ngoại rằng: "Anh rể còn ở bên kia đồi đó, chưa về đâu. Đem thịt và xôi đi cho anh ăn."

Ông bà ngoại bèn gói xôi, thịt một giờ.

Cậu rể thú hai xách đi, tới đồi bên kia. Cậu rể thú hai đem hai cái mũ theo, rồi nằm ngửa xuống, đeo hai cái mũ đó đội trên hai đầu gối. Rồi cậu nằm mà ăn. Ăn hết.

Những người ở nhà bên này ngó qua thấy hai cái mũ, thì nói: "Kìa, hai

cậu rể đang ăn cơm bên kia kia."

Nhưng thiệt rạ, thì không phải, cậu rể thứ hai làm già dối thoi. Ăn xong, thịt còn dư thì gói đem về nhà cho vợ con.

Hết

Bài 13. Trâu Cày

Ngày xưa trong làng kia có một mạch nước. Những người biết chắc, đào xuống mạch nước đó, sẽ có nước chảy ra, thì mới làm ruộng được. Lúc đó người ta đã có nước và làm thành ruộng rồi, mà không có mạ cấy. Nên ở trên trời có một ông hiện xuống, lấy thóc cho, và bao rằng: "Ai đi gieo thóc trước thì có gạo ăn."

Rồi con trâu nghe được và hiểu, nó lấy những giống cỏ đi gieo khắp đồi nui. Rồi con người đi sau, gieo không kịp trâu.

Nên cây đu-đủ bảo rằng: "Xo vào đầu gối trâu đi." Nhưng không cày được vì trâu mạnh lắm, nó không chịu.

Rồi cây chuối bảo rằng: "Xo vào mũi đi, thi trâu mới chịu." Xo mũi như vậy, mới đem trâu cày ruộng, để cấy lúa, mới có thóc ăn.

Bấy giờ người ta mới đem trâu về cày. Hiện giờ trâu ghét thù cây chuối lắm. Lúc gặp cây chuối thi trâu muốn húc phá chuối gãy hù ngay.

Bài 14: Người Lấy Vợ Cọp

Hồi xưa có hai vợ chồng. Một ngày kia có con cọp cái đến bắt vợ của người đó tha đi ăn thịt. Nó tha đến một ngôi đền mới ăn.

Khi người chồng đi vắng về, không thấy vợ, thì đi kiếm. Đến ngôi đền, thì thấy vợ mình đã bị cọp ăn hết rồi. Khi cọp ăn no thì nằm ngủ say ốm. Rồi ông đó đến gần cọp, cởi lấy áo cọp. Cọp ngủ rất say, không hay biết gì hết.

Ông đó cởi áo cọp rồi cọp thành người. Rồi ông ta bắt cọp cái thành người đó, đem về nhà làm vợ. Trong ba năm vợ sanh được hai đứa con.

Lâu ngày rồi vợ nói rằng: "Lâu rồi không được ăn thịt, lạt miệng quá." Bên nói với chồng rằng: "Đem áo cho tôi mặc. Để tôi đi thả heo về ăn." Rồi chồng bèn đem cái áo cho. Vợ mặc áo xong, lại thành cọp. Rồi đi tha được một con heo về ăn. Ăn hết con heo đó, rồi nàng cọp lại chạy trở về rừng, không lấy ông ấy làm chồng nữa.

Ông ta lại đến trong ngôi đền đó, chui vào cái chuồng mà nấp ở dưới đó.

Bài 15: Câu Đố

1. Con gì không có xương, có thân, qua nước dễ như không?
2. Trên cõng rung, dưới cõng rung, con nít thi nhau cởi áo luôn, là gì?
3. Một chân đi bằng bằng. Ba chân đi không được, là gì?
4. Lửa cháy trên đồi, nước sôi dưới hố, là gì?

Đáp:

1. Con đĩa.
2. Cối xay bắp hoặc lúa, đậu, những hột mì mình cho vào cối xay thì đã lột vỏ ra.
3. Cái dù mình cầm che đi tối đâu, nó cũng tối. Còn ba chân đi không được, là cái kiềng mình dùng để nấu, chỉ ở một chỗ thôi, không đi được.
4. Ống hút thuốc láo của các ông cụ già. Trong ống có nước. Khi đốt diêm vào rồi hút thì nước trong ống sôi lên.

Bài 16: Ăn Trộm

Hồi xưa có hai người. Một người biết ngàn điều khôn, và một người, biết trăm điều khôn. Hai người rủ nhau đi ăn trộm của người ta. Có một đêm họ đi ăn trộm. Họ cầm nhang ở

trước lỗ đó. Rồi anh biết ngàn điều khôn thi ở ngoài. Anh biết trăm điều khôn thi chui vào trong nhà ăn trộm.

Người nhà họ nghe, vì chưa ngủ say, biết có người vào ăn trộm trong nhà. Họ thúc dậy và bắt anh biết trăm điều khôn đó. Họ cột anh đó lại, cho vào một cái bao, rồi treo bao đó lên trần nhà.

Anh biết ngàn điều khôn ở ngoài, đi đốt một nhà gần đó, rồi lửa bốc lên cháy.

Người trong nhà hô lên rằng: "Cháy nhà." Người của nhà bị ăn trộm đó đến giúp nhà bị cháy đê dập tắt lửa.

Anh biết ngàn điều khôn liền vào nhà bị trộm, mở bao cho anh biết trăm điều khôn chạy ra. Rồi lại bắt ông chu nhà đó, cho vào bao như vậy và treo lên.

Đến lúc các con trai của ông đi chữa lửa về. Họ lấy cây đánh cai bao có người trong đó. Vì không mở bao, nên không biết người đó là người cha mình.

Người cha trong bao kêu rằng: "Cha thối. Cha thối." (Nghĩa là một người.)

Các con trai nói rằng: "Ăn trộm một người chử, mày người." Rồi cứ đánh cho chết, rồi lúc mở bao ra lại, thấy cha mình đã chết. Chỗ không phải anh ăn trộm.

Hết

Bài 17: Con Người, Con Trâu Và Con Cọp

Ngày xưa có một người đi cày. Có con cọp đến gần, muốn ăn con trâu. Cọp nói với trâu rằng: "Mày, lớn quá. Tại sao lại cho con người nhỏ xíu cày như vậy?"

Trâu nói với cọp rằng: "Con người nhỏ, nhưng có điều khôn lầm. Minh chịu thua nó."

Cọp lại hỏi người rằng: "Thế nào là trí khôn? Đem đây cho tôi xem."

Người ấy nói rằng: "Tôi cất ở nhà." Rồi người bảo cọp rằng: "Ấp đến đây chui vào cán cày tôi đi, để tôi về nhà đem đến cho anh xem."

Cọp liền chui vào cán cày.

Thằng đó đóng cán cày vào khít cọp mắc kẹt ở trong đó, và nói: "Đe, nhú vây. Lát nữa tôi về, thì anh khoi ăn trâu của tôi." Người đó về nhà lấy một cái búa đem ra cho cọp coi, và nói: "Đây là trí khôn chủ, không có cái nào khác nữa."

Cọp nói: "Ô, tôi tưởng trí khôn là cái gì khác chủ, lại là cái búa thôi sao?"

Sau đó thằng ta dùng búa đánh và đập vào đầu cọp, cho đến khi cọp chết.

Trâu mừng lắm, cúi cưỡi và nhào đầu vào bờ ruộng, lama ham răng trên gãy hết. Cho nên bây giờ trâu không có ham răng trên.

Hết rồi

Bài 18: Vua Ngoại Quốc

Ngày xưa có một ông vua ngoại quốc. Ông viết sớ gửi cho vua nước Nam rằng: "Đem trâu thi chọi nhau."

Vua nước Nam nói rằng: "Nếu trâu nước Nam thua trâu ngoại quốc, thì vua ngoại quốc sẽ vào đánh chiếm nước Nam."

Rồi có một người thiệt giỏi bảo vua nước Nam rằng: "Đem một con trâu nghé về nhốt vào chuồng. Để ba ngày không cho bú." Và làm một cái súng bằng sắt bịt vào súng của trâu nghé đó.

Đến ngày trâu ngoại quốc vào tới, đem ra ngoại đồng ruộng để húc nhau. Trâu nghé đó, ba ngày rồi không được bú, khat qua. Nó cứ đi húc vào dưới trâu ngoại quốc. Như vậy trâu nước Nam ta thắng, trâu ngoại quốc thua.

Lần thứ hai vua ngoại quốc lại viết sớ gửi cho vua nước Nam đem gà vào đá nhau.

Vua nước Nam ta biết ở trên đường về ngoại quốc một nơi có bán hàng. Lấy những trứng đậm bể, rồi đổ vào bao-tú heo, đem luộc chín. Đem đến cho người chu bán hàng đó cắt ra từng miếng to lăm.

Đến ngày vua ngoại quốc đem gà vào đá, vào đèn quán, ban hàng đó ăn cơm. Rồi hỏi người chu bán hàng đó rằng: "Cái này là cái gì?"

Người bán hàng đáp rằng: "Trứng gà."

Vua ngoại quốc nói: "Trứng to lấm như vậy sao?"

Người chủ nói: "Trứng gà lớn lấm chủ."

Vua ngoại quốc sợ gà nước Nam ta lớn lấm, đúng nếu đá nhau thì không thắng. Thấy trứng gà lớn lấm, đúng con gà lớn lấm. Nên vua ngoại quốc trở về, không dám đến.

Hết

Bài 19: Anh Thủ Óng Mối Tình (Thơ)

Anh thủ òng mối tình, anh thủ òng quá.

Giống sao trên trời đi theo trăng.

Ngôi sao theo trăng chưa sáng rõ.

Giống như lưỡng-sơn ba chúc anh đài.

Anh đài chết đi anh nhớ ít.

Cô em chết đi anh nhớ nhiều.

Cô em chết đi anh nhớ quá.

Về nhà nhai cỏm giống như nhai cát.

Lo lấm không ăn, cha mẹ la.

Ngó trước, ngó sau, rồi lại nhà.

Ngó trước, nhò sau, rồi lại mưa.

Cứ thường cô em trong lòng nhiều.

Cứ thường cô em trong lòng quá.

Thường em nghĩ về cuối vần thơ.

Sắp đặt vần thơ cho thiệt đẹp.

Bài 20: Muốn Ngõ-ý Thủ Đơng (Thơ)

Suy suy nghĩ nghĩ đến mối tình.
Tốt số mối được phu đặng với rồng.
(Như trên)

Mây trắng đừng che khuất mây mưa.
Mây mưa đừng về che mây trắng.
Cùng quê một xứ nói giống nhau.
Lời nói khác quê hay chê chám.
Muỗi hai con đường đi không tối.
Muỗi hai con đường đi không được.
Sở dĩ có người muốn ăn hổng.
(Như trên)

Kết tâm đi gặp trên xú cao.
Kết long đi gặp ngay trong làng.
Gió thổi mây cơn cây khô chết.
Gió thổi mây cơn cây gãy cạnh.
Cầm lấy đem về trồng mé ao,
Cầm lấy đem về trồng nái cồng.
Sáng rồi, chiều không được xuống
chơi.
Sáng không, chiều rồi được xuống
hop.
Xuống nói vài câu để khỏi phiền.

Bài 21: Những Giờ Âm Lịch (Thơ)

Giờ tí thì ra con chuột nhỏ.
Chạy xuống ăn thóc sổ mèo cắn.
Giờ sủi thi ra trâu hai sừng.
Đem về thách đố con nào mạnh.
Giờ dận thi ra con cọp ác.
Bóng nga chiều tối tha heo con.
Giờ mao thi ra con quạ đen.
Ngày ngày dạo làng chụp gà nhỏ.

Giờ thìn thì ra con rồng nước.
Gần mưa thì tới chỗ nó mạnh.
Giờ ty thì ra con rắn dài.
Đuôi nó cong queo, cổ nó đứt.
Giờ ngọ thì ra con ngựa đực.
Đem nó về cưỡi bên thành.
Giờ mùi thi ra con dê đực.
Chiều tối mưa xuống chạy về nhà.
Giờ thân thi ra khi ăn trái.
Cây cao hay thấp nó cung trèo.
Giờ đậu thi ra con gà trống.
Bóng nghệ về chiều nó gay to.
Giờ tuất thi ra con chó con.
Cái nhà bốn cột do nó giữ.
Giờ hợi thi ra con heo con.
Thịt nó ăn ngon, da đáng tiền.

Bài 22: Thơ Máy Bay

Mọi điều mọi thứ điều có hết.
Quê hương xú sô thiệt thiếu thốn.
Quê hương xú sô quá thiệt thui.
Đứa tre nho-nho bắt đi cày,
Đứa được mười ba thi bao quý.
Đứa được mươi bốn bao lớn rồi.
Đứa được mươi bốn bao lớn qua.
Cả cha lẫn mẹ bắt đi cày,
Văn hoa chủ nghĩa chẳng biết gì.
Đường tình cung không hay là gì.
(Như trên)
Khó bị ngoại quốc họ sắc khôn.
Ngoại quốc văn hoa lại thiệt
hay.
Trên cao lận tháp họ điều có.
Xưa kia giờ thân làm xe lửa.

Về đến giờ làm máy bay.
Tháng năm hăm máy nó mới lên.
Đóng ở đồng-bằng ba ngày hồn.
(Như trên)

Bốn vùng thế-gian điều đi xem.
Bốn vùng ca người ru đi ngó.
Mỗi người run rẩy điều sợ hãi.
Mỗi người run rẩy điều lo sợ.
Đất bụi điều thấy chuyền àm-àm.
Bay đi, bay lại lên không-trung.
Bay đi, bay lại giữa mây trắng.
(Như trên)

Đường bay nho-nhỏ về bắc vàng.
Bay qua trên không đến àm-àm.
Mây trắng ở dưới, xiên qua trên.
Mây trắng ở trên, xiên qua dưới.
Đi đây ra đó mỗi người biết.
Ra đây đi đó mỗi người hay.
Con cái nhà ai thiệt thông minh.
Con cái nhà ai thiệt khôn sáu.
Mỗi giờ bay hết một vùng đất.
Mỗi khi bay được ca thế-gian.
Các xe điều chế ra được hết.

Bài 23: Quạ Và Công

Ngày xưa có con quạ và công
làm bạn. Con quạ đi chơi thấy các
con đẹp quá. Bèn về nhà bày trò.

Rồi công hỏi rằng: "Kêu tôi
đến làm gì?"

Quạ nói: "Kêu về nói chuyện."

Công hỏi: "Nói chuyện gì?"

Quạ nói: "Tôi thấy ai ai cũng đẹ

Chim nào cũng có bông hoa, cũng đẹp,
cũng trắng. Chỉ chúng mình không đẹp."

Rồi con công nói: "Như vậy, mình
đi mua gì về tô?" Hai con đi mua mực
về tô.

Rồi công nói: "Để tôi tô cho anh
trước nhé."

Quạ nói: "Không đâu. Tôi tô cho
anh trước." Quạ tô cho công xong rồi.
Công đẹp lắm.

Rồi công nói: "Bây giờ tôi tô cho
anh." Nói xong, mới đem mực đến, sắp
tô.

Thì có một đàn chim cũng ở thế-gian
này đến, nói rằng: "Ở dưới trần-gian
nay có nhiều thóc gạo lắm. Minh đi ăn
đi." Nói vậy.

Quạ nói với công, rồi công nói:
"Tôi chưa tô cho anh được."

Rồi quạ nói với các chim: "Vậy
thì đợi tôi một chút nhé."

Đàn chim đó đáp: "Không đợi được.
Chúng tôi đi trước. Nếu không, lát
nữa chúng ăn hết." Nói vậy, rồi đi.

Quạ nói: "Như vậy, không cần tô
nữa. Đi về sẽ tô." Nói xong quạ bay.

Công đem mực đỗ trên khắp mình quạ
đen hết.

Rồi quạ bay đi ăn thóc gạo.

Lúc đó các chú chim ở tại đó thấy
quạ đen, ai nấy cũng cười.

Quạ không hiểu họ cưới gì vậy.
Xong ngó ra đằng sau, thấy mình đèn
thui. Quạ liền chạy về nhà.

Bây giờ con cò gặp và thấy quạ thì
cưới.

Lúc quạ thấy cò thì rất sợ-hãi.
Quạ tưởng cò sẽ đuổi theo mình, chạy
đến nỗi. Không dám ngó lại đằng sau.
Quạ ghét cò lắm.

Hết

Bài 24: Người Ăn Tham

Hồi xưa có hai anh em nhà nọ.
Người em thi ăn tham quá. Người
anh thi làm thay cung. Họ mới đi
cung. Mỗi lần đi cung, thi được
thịt gà đem về. Đem về những đùi gà
để cho cháu ăn, nhưng người chú em lấy
ăn hết, không để cho cháu. Chuyện nào
cũng vậy. Anh chỉ rầy la quá chừng,
nhưng cung không nghe, không chừa, cứ
ăn như vậy.

Anh chỉ tức quá bèn bắt người chú
em đó cho vào chuồng heo. Rồi khiêng
đi, sấp liêng xuống sông, để cho người
em chết. Khiêng đi tới mé sông, để
người em ở đó. Người anh nói: "Về
hút thuốc đà, rồi se trở lại khiêng
liệng nó xuống." Hai anh chị bèn đi về.

Khi đó có một người đi đâu về gấp
anh kia bên hoi: "Tại sao anh lại vào
trong chuồng heo ở?"

Anh trong chuồng heo trả lời: "Tôi

bị bệnh cùi. Nếu ai cùi thì vào trong chuồng heo sẽ được hết ngay, bạn đi."

Anh đó bị mắc bệnh cùi thiệt nói rằng: "Vậy, thì anh ra đây tôi vào cho hết cùi." Rồi anh cùi đó mở cho người em trong đó ra, anh cùi liền bước vào cho người em đó cột lại. Rồi người em chạy đi.

Đến lúc anh chỉ tối, khiêng liệng xuống sông, thì anh cùi đó chết.

Người em chưa chết, đã chạy mất. Đi đến con đường nọ gặp một ông buôn áo quần, khăn, giày, một gánh. Người em đó hỏi ông: "Gánh gì đó?"

Ông nói: "Tôi đi bán áo quần."

Người em bèn thưa: "Vậy, thì cho cháu gánh đồ giùm ông một vai khúc đường." Ông đc bèn đưa cho anh ta gánh. Rồi anh gánh đi càng bước, càng nhanh. Ông đó chạy theo không kịp. Anh đi khuất ông đó, rồi chạy đi. Ông ấy kêu chết, kêu sống, cũng không chạy kịp anh này được. Anh này gánh được gánh đồ của ông đó đi, rồi chạy lên rừng. Đến tối, anh mới gánh về nhà.

Đến nhà, rồi anh chỉ hỏi rằng: "Mày lấy gánh đồ này ở đâu?"

Người em trả lời: "Lúc anh chỉ liệng em xuống xông, thì ở dưới đó có thiệt nhiều, tung sao, tung dây. Em lấy được một gánh thôi, nặng quá không gánh được hết đâu."

Anh chỉ không hiểu, tưởng liệng

xuống sông em chết. Rồi mà sao lại còn sống và về nhà được? Rồi anh chị thấy áo quần đẹp, khăn giày dép lấm, anh chị tiếc. Người anh bén nói với em rằng: "Vậy, thi anh đi vào chuồng heo, rồi chà mày khiêng anh cõng đem liệng xuống sông đi, đê anh cõng lấy."

Người em nói: "Phải hai người mới được." Rồi em biểu anh chị vào chuồng heo, và kêu lang xóm đến khiêng hộ hai anh chị đi ra sông. Rồi liệng xuống, thì hai anh chị chết luôn.

Người em nói láo như vậy. Vì có người cui kia đã chết thay nó. Khi anh chị liệng xuống, thi người cui chết. Không phải người em chết.

Hết rồi

Bài 25: Câu Đố

1. Nhà rộng, cửa cao, lấy nê đóng cửa, là gì?
2. Mẹ đi trước hái rau, con đi sau đánh ruồi, là gì?
3. Con gì ăn không hết, mà nấu cũng không hao?
4. Hai tấm tranh ở trên lầu, hàng ngày cứ nhay lên nhay xuống, là gì?

Đáp:

1. Con ốc
2. Con trâu, miêng ăn cỏ, đuôi phía sau đánh ruồi.

3. Con ốc. Chỉ ăn thịt ở trong, vỏ vẫn nguyên. Nấu cũng vậy, không hao.
4. Hai mí mắt mở ra, nhảm lại.

Bài 26: Đi Làm Rể

Ngày xưa có một anh dại lăm, không biết gì hết. Một ông có bay cô con gái. Anh đó đi cưỡi cô thú bay.

Chiều đó anh đi làm rể, tối muộn ngủ, mà không biết buồng nào của vợ mình. Có bay cái buồng ở liền nhau. Нуу vậy, anh đó không biết vào buồng nào cho đúng. Anh đó dại lăm, không dám vào. Anh cứ ngồi ở nha bếp khóc, khóc.

Có con chuột đến hỏi anh rằng:
"Anh làm gì mà khóc vậy?"

Anh đó nói với chuột rằng: "Tôi muốn đi ngủ, nhưng không biết buồng vợ tôi ở đâu."

Chuột bảo rằng: "Lát nữa thấy tôi kêu ở đâu, thì buồng đó." Rồi một lát sau con chuột vào buồng đó kêu.

Anh đó vào thì thấy đúng thiệt.

Ông già biết chàng rể dại, nên ông ta lại đem bay cái áo của bay cô con gái, đem ra phơi chung, ở trên sào. Rồi dẫn chàng rể đến hỏi: Áo nào áo của vợ mày?"

Anh đó cũng không biết, lại khóc nữa, cứ khóc.

Rồi con đom-đóm hỏi anh đó rằng:
"Tại sao anh khóc?"

Anh nói rằng: "Ông đó lấy bảy cái áo đến để tôi rằng, áo này là áo của vợ tôi. Bây giờ tôi không biết áo nào là của vợ, cho nên tôi khóc."

Đom-đóm nói rằng: "Lát nữa tôi đậu ở áo nào, thì áo đó." Rồi đom-đóm đậu vào một trong bảy áo đó.

Anh đó bèn đem áo đó về nói rằng:
"Áo này là áo của vợ con."

Rồi cha vợ thầm nghĩ thiệt quá dai
rồi. Không muốn cho anh đó làm rẽ nữa,
bèn đưa tiền cho anh đi buôn. Và ông
đó sấp ga con gái cho người khác.

Anh đó đi buôn lâu quá, không thấy
về. Có người khác đến hỏi cô con gái
thứ bay của ông đó. Đến ngày sắp cưới
rồi, thì tối nay đem thịt đến, sang mai
đi làm dâu.

Thì anh đi buôn vừa về tới nhà,
thấy nhà ông ngoại, họ đang ăn cơm đồng
lăm. Thấy nhiều người vậy, anh đó
không biết họ làm gì. Anh đó bèn qua
nhà bên cạnh mà ngu. Khi ngủ, anh cứ
đem những tấm tranh rằng: "Nhất hàng,
nhì hàng, ba hàng rưỡi." Anh cứ đem
đi, đem lại như vậy. Trước kia anh đó
đi buôn, gặp một trẻ em người Tàu đi
học. Anh nghe em đó đem như vậy, cung
thuộc lòng. Rồi về nhà, anh cứ đem
những câu như vậy.

Cha vợ nghe được, và nói rằng:

"Thằng rể đi buôn, chắc nó học được vỗ,
và phép nhiều rồi."

Hôm đó cô vợ bối quẻ khán rằng:
"Nếu anh còn muốn lấy tôi, thì hiện ra
thế này. Nếu không thi ra thế này."
Cô vợ cũng không muốn lấy người khác.
Nàng thích lấy người chồng trước mà
thôi.

Anh đó cú thuật nhũng, câu như vậy.
Cha vợ lợ sở, không đam gạ con gái cho
người khác. Ông đồ bên bao nhũng người
đến ăn cỗm đó ra về hết đi.

Rồi từ đó anh qua lại và lấy được
vợ.

Hết

Bài 27: Anh Mồ-côi Đại

Hồi xưa có một anh nghèo lấm, cha
mẹ đều chết hết. Anh không có ai nuôi.
Anh phai đi ca ngày xin ăn. Có một
ngày kia, anh đi xin ăn, đến một nhà
giàu, có một cô con gái.

Cô đó muốn lấy anh này làm chồng,
nhưng cha mẹ không cho. Cô đó khóc, đi
theo anh mồ-côi. Cô cũng lấy từ nhà
một số ít tiền để theo anh ấy. Lúc này
hai người đó đã thành vợ chồng rồi.

Anh đó thầm nghĩ rằng, mình nghèo
khó, mà lại được một cô vợ đẹp như vậy.
Anh thường vợ quá, ngay nào cung cứ ở
nhà chăm ngoé vợ mình.

Vợ mới nói: "Ngày nào anh cũng ở
nhà chăm ngoé em như vậy, lấy gì để ăn?"

Anh trả lời rằng: "Anh thấy em đẹp quá, không cần ăn, cũng no rồi."

Rồi nàng bèn đưa tiền đem theo đó, cho chồng đi buôn.

Anh đó mắt dại. Anh đi buôn lần thứ nhất, mua được một gánh ốc gánh về. Anh gánh lội qua sông, ốc thấy nước thì bo ra, xuống nước hết. Anh đó khóc từ đó về đến nhà.

Về tối nhà, vợ hỏi rằng: "Hôm nay anh đi buôn, không được gì à?"

Anh đáp rằng: "Buôn được một gánh ốc, anh lội qua sông, ốc chạy xuống nước hết rồi."

Vợ nói: "Anh buôn thế này, làm sao mà sống?" Rồi vợ lại đưa thêm tiền cho anh buôn đi nữa.

Anh lại đi, mua được một gánh cam gánh về. Tinh cờ về đến một ngôi đền, thì trời mưa. Anh bèn chạy vào ngôi đền đó nấp mưa. Nước mưa dột xuống tượng thần trong đền, kêu tóc tóc. Anh tưởng rằng tượng thần đó bao anh bóc cam cho. Anh bèn bóc hết gánh cam đem lên cho tượng đó hết. Rồi lại khóc, mà về nhà.

Đến nhà, vợ lại hỏi rằng: "Hôm nay anh đi buôn gì?"

Anh nói rằng: "Mua được một gánh cam. Khi về gặp trời mưa, anh chạy vào ngôi đền để tránh mưa. Tượng thần trong đó bao anh bóc hết gánh cam cho ông hết rồi."

Cô vợ nói: "Chuyện này lấy gì làm
ăn? Hết tiền rồi."

Hết

Bài 28: Câu Đố

1. Mười người đi giết trâu, tám ông
về nhà không. Hai ông vẩy huyết
trâu, là gì?
2. Mười con khỉ đuổi con vuông, nhảy
vào hầm lột miếng da, là gì?

Đáp:

1. Hai ngón tay giết con bò, chỉ hay
rận. Còn tam ngón không có giết
gi, chỉ hai ngón thôi. Cả hai bàn
tay (mười ngón) giờ ra hết.
2. Mười ngón tay cầm củ khoai lột vỏ
ra. Rồi cho khoai vào miệng, chỉ
còn vỏ ở ngoài.